

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Pandbelening

Ruijs, W.

Citation

Ruijs, W. (2023, June 28). *Pandbelening. Meijers-reeks*. Boom juridisch. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3627869>

Version: Publisher's Version

License: [Licence agreement concerning inclusion of doctoral thesis in the Institutional Repository of the University of Leiden](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3627869>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

4.1 INLEIDING

76. *Actualisering Pandhuiswet.* Na twee decennia van radiostilte kwam de problematiek van de pandhuizen weer aan de orde tijdens het overleg van de vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid van de Tweede Kamer met staatssecretaris Aboutaleb op 30 mei 2007. Kamerlid Spekman vroeg om urgentie bij de aanpak van pandjeshuizen en het misbruik dat hierbij wordt gemaakt van een verouderde wet. De staatssecretaris antwoordde dat de commissie zo spoedig mogelijk zal worden geïnformeerd over het overleg van de staatssecretaris met de minister van Financiën aangaande de aanpassing van de Pandhuiswet.¹ In een brief van de staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en de minister van Financiën aan de Tweede Kamer van 19 oktober 2007 werd toegezegd de Pandhuiswet 1910, die ervoor zorgt dat alle particuliere pandhuizen buiten de wet vallen, te actualiseren.² In een tweede brief van de staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en de minister van Financiën van 1 februari 2008 wordt toegezegd de actualisering van de Pandhuiswet 1910 nog in datzelfde jaar te starten. Afronding van de actualisering werd voorzien in 2010, waarbij bescherming van de burger, verantwoorde dienstverlening en toezicht en handhaving als belangrijke uitgangspunten zouden gelden.³

4.2 ONDERZOEK NAAR DE MARKT VOOR PANDBELENING

77. *Rapport Pandhuizen in Nederland 2009.* Ter voorbereiding op de herziening van de Pandhuiswet heeft het ministerie van Financiën onderzoeksbureau Research voor Beleid en het Instituut voor Overheidsuitgaven gevraagd onderzoek te doen naar de markt voor pandbeleningen en naar de onderbouwing voor een redelijke maximale vergoeding voor pandbeleningen. Het eindrapport met de resultaten van dit onderzoek kwam op 2 juni 2009 gereed.⁴ In het rapport komen de omvang en structuur van de

---

1 Kamerstukken II 2006/07, 24 515, 117, p. 2-3.

2 Kamerstukken II 2007/08, 24 515, 119, p. 7.

3 Kamerstukken II 2007/08, 24 515, 124, p. 7-9.

4 Rapport Pandhuizen in Nederland 2009. Meer recente gegevens over de markt voor pandbelening zijn niet beschikbaar. In dit proefschrift wordt het rapport uit 2009 op een aantal plaatsen gebruikt om feitelijke stellingen in te nemen. Hierbij dient bedacht te worden dat de gegevens uit het rapport mogelijk gedateerd zijn.

markt voor pandbelening, de werkwijze van de pandhuizen, de kenmerken van hun klanten en de motieven van klanten om hiervan gebruik te maken en de vraag of sprake is van misstanden in de markt aan de orde. Voor de vraag wat een redelijke maximale vergoeding behelst, wordt de opbouw van de huidige vergoedingen bekeken in verhouding tot de maximale kredietvergoedingspercentages waarbij enerzijds rekening wordt gehouden met de kosten van de aanbieders en anderzijds met het belang van de consument.

In het rapport wordt geconstateerd dat in de markt onderscheid moet worden gemaakt tussen pandhuizen die werken op basis van een pandrecht en huizen die werken op basis van koop met het recht van terugkoop, in het rapport 'terugkoopwinkels' genoemd. Ten onrechte wordt hierbij aangenomen dat pandhuizen die deze constructie gebruiken niet onder de Pandhuishetwet 1910 vallen.⁵ De definitie van bank van lening in de Pandhuishetwet 1910 is gericht op de essentialia van het bedrijf en niet op de juridische structuur hiervan en omvat ook het huis dat werkt op basis van koop met het recht van wederinkoop.⁶

Het Rapport Pandhuizen in Nederland 2009 is het meest recente onderzoek naar de praktijk van pandbelening in Nederland. In dit proefschrift wordt het rapport gebruikt om feitelijke stellingen in te nemen over de markt voor pandbelening, zoals over bedragen en percentages. Omdat het rapport meer dan 10 jaar oud is, zijn deze cijfers mogelijkerwijs niet meer accuraat.

78. *Omvang en structuur van de markt.* Uit het onderzoek bleek dat in Nederland 58 organisaties actief zijn die zich bezighouden met pandbelening al dan niet op basis van koop met het recht van terugkoop. Naast de gemeentelijke pandhuizen van Amsterdam, met ten tijde van het onderzoek vijf vestigingen, en Den Haag, gaat het om commerciële ondernemingen die in de meeste gevallen behoren tot een keten. De meeste pandhuizen zijn te vinden in de grote steden in de Randstad en zijn vaak te vinden dichtbij plekken met een relatief hoog percentage huishoudens met een laag inkomen. De commerciële pandhuizen zijn in de meeste gevallen relatief recent opgericht en werken meestal op basis van koop met het recht van terugkoop. Vaak is er sprake van meerdere bedrijfsactiviteiten en is er een combinatie met in- en verkoop van tweedehands goederen of van goud- en edelmetaal.⁷

Pandhuizen hebben relatief weinig werknemers; niet meer dan drie. Op basis van de bedrijven die hebben meegedaan aan het onderzoek en de

---

5 Rapport Pandhuizen in Nederland 2009, p. 15 en 18. Ten onrechte wordt hier gesproken over een 'nieuwe constructie' die de afgelopen jaren zou zijn ontstaan. De constructie met koop met het recht van terugkoop heeft door de eeuwen heen altijd bestaan en vormde een belangrijke aanleiding voor invoering van de Pandhuishetwet 1910. Zie par. 2.4.6.

6 Zie par. 3.4.

7 Rapport Pandhuizen in Nederland 2009, p. 23-25.

gemeentelijke pandhuizen wordt geschat dat ten tijde van het onderzoek 100 tot 150 mensen in de branche werkzaam waren. De totale omzet in de branche wordt in het rapport geschat op 140 tot 170 miljoen euro. Het grootste deel van de omzet werd gegenereerd door de gemeentelijke pandhuizen (70 tot 95%). In de jaren 2006-2008 bedroeg de gemiddelde jaarlijkse omzet bij de commerciële pandhuizen tussen de 90.000 en 94.000 euro. In het rapport wordt geconcludeerd dat de markt voor pandbeleningen relatief klein is en gezien de geconstateerde stagnerende omzetgroei over de onderzochte jaren een beperkt groeipotentieel heeft.⁸

79. *Werkwijze pandhuizen.* De gemeentelijke pandhuizen en de commerciële pandhuizen die werken op basis van een pandrecht belenen veelal goud, zilver en edelstenen (sieraden) en soms duurzame gebruiksgoederen. Bij de pandhuizen die werken op basis van koop met het recht van terugkoop domineren de gebruiksgoederen, zoals elektronica, auto's en motoren en horloges.⁹

Ook de methode om de waarde van het goed en de beleensom te bepalen verschilt tussen goud, zilver en edelstenen aan de ene kant en gebruiksgoederen aan de andere kant. Om de waarde van gebruiksgoederen vast te stellen wordt uitgegaan van de prijs van vergelijkbare tweedehands goederen en de staat waarin het goed zich bevindt. De beleensom die wordt aangeboden is meestal een percentage van de tweedehandswaarde en ligt meestal tussen 50 en 75 procent van de tweedehands marktwaarde. Bij goud en zilver stellen bedrijven de waarde vast door te kijken naar een combinatie van de goud- of zilverkoers, het gewicht en de te verwachten veilingprijs.¹⁰

Alleen de gemeentelijke pandhuizen hanteerden nog vrijwillig de minimale beleentermijn van zes maanden voorzien in de Pandhuiswet 1910 of een termijn van drie maanden met eenmalige verlenging met dezelfde termijn. Bij het merendeel van de pandhuizen was de eerste beleentermijn vier weken of een maand. Bij de meeste commerciële pandhuizen kon er eenmaal verlengd worden. Gemiddeld gebeurde dit in 35% van de gevallen, waarbij gebruiksgoederen minder snel werden afgelost dan goud en sieraden. Hierna moet het goed worden gelost of teruggekocht. Bij 31% van de beleningen wordt na afloop van de beleentermijn niet gelost of teruggekocht. De eventuele meeropbrengst bij verkoop werd door commerciële pandhuizen niet afgedragen aan de klant. Bij de gemeentelijke pandhuizen was dit in beginsel wel het geval conform het bepaalde in de Pandhuiswet 1910.¹¹

---

8 Rapport Pandhuizen in Nederland 2009, p. 25-28.

9 Rapport Pandhuizen in Nederland 2009, p. 28.

10 Rapport Pandhuizen in Nederland 2009, p. 29.

11 Rapport Pandhuizen in Nederland 2009, p. 30-31. Door één commerciële organisatie werd de meeropbrengst afgedragen maar omdat de klant daarover niet werd geïnformeerd kwam dit niet voor.

De vergoeding voor pandbelening varieerde sterk. De gemeentelijke pandhuizen brachten gemiddeld tussen de 1,33% en 1,50% van de beleensom per maand (inclusief administratiekosten) in rekening bij een gemiddelde beleensom van 254 euro. Bij de commerciële pandhuizen varieerden de kosten (inclusief opslagkosten en administratiekosten) tussen de 1,59% en 20% per maand bij een gemiddelde beleensom van 78 euro.¹²

80. *Klanten van de pandhuizen.* Het aantal klanten van pandhuizen wordt in het rapport geschat op 150.000. Bijna de helft hiervan is vaste klant bij een pandhuis. Ruim de helft van de klanten bezoekt een pandhuis vaker dan vijf keer per jaar. Klanten van commerciële pandhuizen zijn gemiddeld jonger dan klanten van gemeentelijke pandhuizen, terwijl klanten van gemeentelijke pandhuizen vaker vrouwelijk zijn. Dit lijkt samen te hangen met de omstandigheid dat bij gemeentelijke pandhuizen met name goud en sieraden beleend worden. Klanten van pandhuizen zijn overwegend (70%) van niet-Nederlandse etniciteit. Er zijn met name veel klanten van Surinaamse en Antilliaanse origine. Voor hen is belenen van sieraden en goederen heel normaal. Ook zijn er veel alleenstaande klanten, al dan niet met kinderen.¹³

Volgens het rapport heeft bijna driekwart van de klanten van pandhuizen een laag inkomen (minder dan 1500 euro netto per maand). Werk is de belangrijkste bron van inkomsten. Daartegenover hebben de klanten in de helft van de gevallen verhoudingsgewijs hoge schulden. Voor 60% van de klanten is het belenen van goederen de enige manier om aan geld te komen. Veel klanten (45%) belenen goederen om de huishoudpot aan te vullen. Ook wordt in veel gevallen (31%) beleend om achterstanden in vaste lasten of een onverwachte rekening te betalen.¹⁴

81. *Misstanden.* Het rapport is nogal mild over misstanden in de markt voor pandleningen. Sommige pandhuizen gaven klanten betrekkelijk lage beleensommen en vroegen relatief hoge rentes. Ook hanteerden sommige pandhuizen korte beleentijden. Tegelijkertijd wordt in het rapport geconstateerd op basis van een enquête onder klanten van pandhuizen dat zij over het algemeen behoorlijk tevreden zijn met de dienstverlening. 80% van de klanten is tevreden of zeer tevreden. De soms hoge rentes en korte beleentijden worden hierbij niet als probleem gezien. In het rapport wordt geconcludeerd dat ondanks de soms hoge rentes pandhuizen voldoen in een behoefte en de klanten niet in grotere financiële problemen brengen omdat ze de beleende goederen niet hoeven te lossen of terug te kopen en het voor veel klanten de laatste mogelijkheid is om aan geld te komen zonder schulden te maken.

---

12 Rapport Pandhuizen in Nederland 2009, p. 31-32.

13 Rapport Pandhuizen in Nederland 2009, p. 36.

14 Rapport Pandhuizen in Nederland 2009, p. 38-47.

Ook lijkt het volgens het rapport mee te vallen met controle door pandhuizen op gestolen goederen. Deze wordt behoorlijk uitgebreid geacht zeker in vergelijking met particulieren die goederen via internet aanbieden.¹⁵

82. *Maximale vergoeding.* Ter zake van de vorm van de vergoeding voor pandbeleningen wordt in het rapport gepleit voor één percentage waarin alle kosten zijn vervat, te berekenen per maand over de beleensom.¹⁶ Dit is in het belang van zowel de consument als de aanbieders. Voor de hoogte van de maximale vergoeding is gekeken naar de kosten en baten van de pandhuizen. De kosten van de commerciële pandhuizen liggen hoger dan die van de gemeentelijke pandhuizen, met name door het verschil in bedrijfsomvang. De gemiddelde kosten per euro leenbedrag bedroegen voor gemeentelijke pandhuizen 8,7% tegenover 49,6% voor de commerciële pandhuizen. De gemiddelde baten per beleende euro waren voor de commerciële pandhuizen met gemiddeld 65,2% echter aanzienlijk hoger dan de 12% van de gemeentelijke pandhuizen. Van de baten van de commerciële pandhuizen werd overigens bijna twee derde behaald uit het surplus bij verkoop van de beleende goederen.

In het rapport worden op basis van de kosten- en batenanalyse drie mogelijke scenario's voor een maximale vergoeding geschetst. In het eerste scenario waarbij voor de maximale rente zou worden aangesloten bij de rente die de gemeentelijke pandhuizen rekenen (1,5% per maand), zou dit ertoe leiden dat de meeste commerciële pandhuizen onrendabel zouden worden. Als wordt uitgegaan van de gemiddelde kosten en opbrengsten van de pandhuizen, zou een kostendeekkende exploitatie met winstopslag worden bereikt bij een rentepercentage van 9,5% per maand. Als de pandhuizen met de laagste kosten vermeerderd met een winstopslag als uitgangspunt worden genomen, zou een maandpercentage van 4,5% van de beleensom kunnen worden gehanteerd. Voor veel van de particuliere pandhuizen zou dit echter betekenen dat ze hun werkzaamheden niet kunnen voortzetten.¹⁷

4.3 PANDBELENING IN TITEL 2D VAN BOEK 7 BW

83. *Vervolg op het Rapport Pandhuizen in Nederland 2009.* Op basis van het Rapport Pandhuizen in Nederland 2009 concludeert staatssecretaris Heemskerk van Economische Zaken¹⁸ in zijn brief van 19 februari 2009 aan de Tweede Kamer het volgende:

---

15 Rapport Pandhuizen in Nederland 2009, p. 11-12.

16 Vgl. art. 35 lid 1 en 2 PHW.

17 Rapport Pandhuizen in Nederland 2009, p. 49-60.

18 De Pandhuiswet was intussen overgedragen van het ministerie van Financiën naar het ministerie van Economische Zaken. Zie Kamerstukken II 2009/10, 24 515, 174.

‘De marktschets toont aan dat de pandhuissector voor consumenten die snel geld nodig hebben in een maatschappelijke behoefte voorziet. Tegelijkertijd bevinden juist deze consumenten zich in een kwetsbare (financiële) positie. Tegen de achtergrond van de wens van het kabinet om problematische schuldsituaties tegen te gaan, is het mijns inziens belangrijk dat consumenten op basis van goede informatie een weloverwogen beslissing kunnen nemen tegen redelijke voorwaarden. Hoewel de consument ook een eigen verantwoordelijkheid heeft, is het van belang dat adequate bescherming wordt geboden aan de consument. Op dit moment is dat beschermingsniveau onvoldoende. Dit dient te worden hersteld in de nieuwe wet. Ik richt mij hierbij hoofdzakelijk op de voorkant van de overeenkomst, dat wil zeggen dat ik streef naar optimale transparantie bij het sluiten van de overeenkomst, evenals redelijke beleenvergoedingen.’¹⁹

84. *Pandbelening in Titel 2D van Boek 7 BW.* Drie jaar later, op 11 juli 2012, werd het wetsvoorstel voor een nieuwe regeling voor pandbeleningen ingediend.²⁰ Hier was een internetconsultatie aan vooraf gegaan.²¹ In het wetsontwerp werd gekozen voor intrekking van de Pandhuiswet 1910 in haar geheel omdat de Pandhuiswet 1910 zowel wat betreft haar toepassingsgebied als de inhoud te zeer verouderd was en niet meer aansloot bij de bestaande wijze van wet- en regelgeving.²² In plaats daarvan werd voorgesteld om in Boek 7 van het Burgerlijk Wetboek een nieuwe Titel 2D op te nemen voor pandbeleningen gesloten door consumenten. Plaatsing in Titel 2 van Boek 7 het Burgerlijk Wetboek sluit aan bij verdere wetgeving voor overeenkomsten van financiële aard, die in deze Titel is opgenomen.²³

Bij wet van 11 september 2013 werd de nieuwe Titel 2D (Overeenkomst van pandbelening) aan Boek 7 BW toegevoegd.²⁴ Titel 2D bestaat uit elf bepalingen: artikelen 7:130 tot en met 7:140 BW. De wet is op 1 juli 2014 in werking getreden.²⁵ Met de inwerkingtreding is de Pandhuiswet 1910 ingetrokken. Op grond van artikel 200 van de Overgangswet nieuw Burgerlijk Wetboek is Titel 2D van Boek 7 BW niet van toepassing op overeenkomsten die voor het in werking treden van die titel zijn gesloten.

¹⁹ Kamerstukken II 2009/10, 24 515, 182, p. 5.

²⁰ Kamerstukken II 2011/12, 33 334, 1.

²¹ <https://www.internetconsultatie.nl/pandbeleningen/details>. Er kwamen in totaal negen reacties op het wetsontwerp binnen, waaronder van beide gemeentelijke kredietbanken, het Nibud, de NVVK, Vereniging voor Schuldhulpverlening en sociaal bankieren, en van één particulier pandhuis, Goods4You/Cash4Goods (twee afzonderlijke reacties vanuit verschillende filialen). De reacties hadden voornamelijk betrekking op de hoogte van de voorgestelde maximale beleenvergoeding, de opbrengst bij verkoop en de beleningstermijn. Zoals te verwachten viel, was de reactie vanuit het particuliere pandhuis op het wetsvoorstel negatief, met name ten aanzien van de voorgestelde maximale vergoeding.

²² Kamerstukken II 2011/12, 33334, 3, p. 2-4.

²³ Titel 2 voor de financiële zekerheidsovereenkomst, Titel 2A voor de consumentenkredietovereenkomst, Titel 2B voor het goederenkrediet en Titel 2C voor de overeenkomst van geldlening.

²⁴ Stb. 2013, 350. Zie Bijlage 1 bij deze dissertatie.

²⁵ Stb. 2014, 123.

4.4 REIKWIJDTE

4.4.1 Omschrijving van de overeenkomst van pandbelening

85. De overeenkomst van pandbelening wordt als volgt omschreven in artikel 7:130 lid 1 BW:

‘De overeenkomst van pandbelening is de overeenkomst waarbij de ene partij, het pandhuis, aan de andere partij, de pandbelener, een geldsom ter beschikking stelt en de pandbelener daartegenover een roerende zaak, niet zijnde een registergoed, in de macht van het pandhuis brengt met het beding

- a. hetzij dat het pandhuis de zaak aan de pandbelener teruggeeft, indien deze binnen de beleentermijn de geldsom volledig aan het pandhuis heeft terugbetaald en de pandbeleningsvergoeding volledig heeft voldaan, en dat het pandhuis eigenaar wordt, indien volledige terugbetaling van de geldsom en volledige voldoening van de pandbeleningsvergoeding binnen de beleentermijn uitblijft;*
- b. hetzij dat de pandgever de zaak terstond aan het pandhuis in eigendom overdraagt, maar het pandhuis gehouden is de zaak aan de pandbelener terug te geven, indien deze binnen de beleentermijn de geldsom volledig aan het pandhuis heeft terugbetaald en de pandbeleningsvergoeding volledig heeft voldaan.’*

Deze omschrijving van de overeenkomst van pandbelening is heel feitelijk van aard. Deze opzet vertoont gelijkenis met de opzet van de eveneens zeer feitelijke omschrijving van bank van lening in de Pandhuiswet 1910.²⁶

Artikel 7:130 lid 1 BW onderscheidt twee typen van pandbelening: onder a de pandbelening waarbij de pandbelener eigenaar blijft van de beleende zaak en het pandhuis pas eigenaar wordt als betaling uitblijft binnen de beleentermijn en onder b de pandbelening waarbij het pandhuis terstond eigenaar wordt van de zaak en de pandbelener eigenaar wordt bij lossing. Deze expliciete benoeming van beide mogelijke transacties ontbrak in de definitie van bank van lening in de Pandhuiswet 1910, maar door de algemene omschrijving vielen beide typen transacties ook onder de Pandhuiswet 1910. In de memorie van toelichting bij Titel 7.2D BW wordt er ten onrechte vanuit gegaan dat dit niet het geval was.²⁷

De wetgever heeft willen aansluiten bij de bestaande praktijk voor pandbelening. De gemeentelijke pandhuizen werken van oudsher met een pandrecht op de beleende zaak, terwijl de meeste commerciële pandhuizen zijn gaan werken op basis van koop met het recht van de pandbelener om terug te kopen. Beide types worden bestreken door de regeling en beide zijn ook toegelaten. De wens om de pandhuissector zoveel mogelijk intact te laten zal hierbij een rol hebben gespeeld.

Om ontduiking van de consumentenbescherming te voorkomen bevat artikel 7:130 lid 2 BW ook nog een strekkingsbepaling. Alle overeenkomsten,

---

²⁶ Zie par. 3.2.

²⁷ Kamerstukken II 2011/12, 33 334, 3, p. 3.

ongeacht hun vorm of benaming, die dezelfde strekking hebben als een overeenkomst van pandbelening als bedoeld in artikel 7:130 lid 1 BW worden bestreken door Titel 2D. Om die reden zijn de omschrijvingen van de beide types van pandbelening in artikel 7:130 lid 1 BW zo feitelijk mogelijk gehouden om te bereiken dat Titel 2D ook van toepassing is indien partijen in hun overeenkomst niet termen als 'pandrecht' of 'koop' gebruiken.²⁸

4.4.2 Twee types pandbelening

86. *Pandbelening door vestiging van een pandrecht.* Het in artikel 7:130 lid 1 onder a BW genoemde type overeenkomst bevat de bedingen dat het pandhuis de zaak teruggeeft aan de pandbelener indien deze binnen de beleentermijn de geldsom alsmede de pandbeleningsvergoeding volledig heeft terugbetaald en dat het pandhuis eigenaar zal worden van de zaak indien volledige betaling uitblijft binnen de beleentermijn. Dit geval wordt in de memorie van toelichting 'klassieke verpanding' genoemd en heeft kenmerken van een vuistpandrecht. Het wijkt echter op essentiële punten af van het pandrecht op roerende zaken zoals voorzien in Boek 3 BW. Artikel 7:138 BW verklaart de regels van pandrecht op roerende zaken van toepassing, maar bepaalt vervolgens dat een reeks van deze voor pandrecht geldende bepalingen niet toepasselijk zijn gezien het bijzondere karakter van dit type pandbelening. In de memorie van toelichting wordt erop gewezen dat er sprake is van een bijzonder pandrecht dat, anders dan gewoonlijk, aan het pandhuis geen recht geeft zich op de zaak te verhalen, maar het pandhuis, in strijd met wat gewoonlijk geldt, eigenaar van de zaak maakt, indien de geldsom met de pandbeleningsvergoeding niet binnen de beleentermijn wordt terugbetaald resp. voldaan.²⁹ In verband met dit bijzondere karakter zijn met name bepalingen omtrent verhaalbaarheid van de gedekte vordering en de wijze waarop dat verhaal moet worden uitgeoefend, zoals het verbod van toe-eigening (artikel 3:235 BW) en bepalingen over parate executie (artikel 3:248 BW), uitgesloten. Dat geldt ook voor het herverpandingsverbod (artikel 3:242 BW).

87. *Pandbelening door overdracht.* Bij het in artikel 7:130 lid 1 onder b bedoelde type pandbelening wordt het pandhuis bij het aangaan van de transactie eigenaar door overdracht overeenkomstig 3:84 jo 3:90 BW. Volledige terugbetaling van de geldsom en volledige voldoening van de pandbeleningsvergoeding heeft tot gevolg dat de pandbelener de eigendom van rechtswege opnieuw verkrijgt 'als ware de eigendomsoverdracht onder ontbindende voorwaarde van terugbetaling geschied' (artikel 3:136 BW). De memorie van toelichting merkt hierover op dat de oorspronkelijke overdracht van de zaak aan het pandhuis geacht moet worden te hebben plaatsgevonden onder de ontbindende voorwaarde van terugbetaling binnen

28 Kamerstukken II 2011/12, 33 334, 3, p. 12.

29 Kamerstukken II 2011/12, 33 334, 3, p. 15.

de beleentermijn.³⁰ De wetgever gaat ervan uit dat bij deze variant van pandbelening sprake is van verkoop met het recht van terugkoop. De memorie van toelichting vermeldt: 'Het onder b bedoelde beding komt erop neer dat de pandbelening de vorm van een koopovereenkomst krijgt.'³¹

88. *Belang onderscheid tussen de twee vormen van pandbelening.* Het onderscheid dat in artikel 7:130 lid 1 BW wordt gemaakt tussen de twee types pandbelening is met name goederenrechtelijk van belang. De goederenrechtelijke aspecten van de pandbelening door vestiging van een pandrecht komen aan de orde in Hoofdstuk 6 en de goederenrechtelijke aspecten van de pandbelening door overdracht in Hoofdstuk 7. De verbintenisrechtelijke bepalingen, met name de bepalingen in Titel 7.2D BW, zijn in beginsel voor beide types pandbelening hetzelfde. Omdat de wetgever de overeenkomst van pandbelening door overdracht als een koopovereenkomst beschouwt, zijn hierop de bepalingen van Titel 7.1 BW van toepassing, terwijl dit voor de overeenkomst van pandbelening door vestiging van een pandrecht niet het geval is.³²

4.4.3 Verdere elementen van de omschrijving van de overeenkomst van pandbelening

89. *Geen drempelbedrag.* De omschrijving van de overeenkomst van pandbelening voorziet niet in een drempelbedrag zoals in de Pandhuiswet 1910 het geval was. In de Pandhuiswet 1910 was de drempel geïntroduceerd, omdat men bezorgd was dat commerciële banken onbedoeld onder de definitie van bank van lening zouden kunnen vallen. Bij de totstandkoming van de regeling van pandbelening in het BW is hier geen aandacht aan besteed. Gezien de omschrijving van de overeenkomst van pandbelening in Titel 7.2D BW lijkt dit risico ook non-existent.

90. *Onderscheid gemeentelijk en particulier pandhuis verval.* Een van de doeleinden van de Pandhuiswet 1910 was het stimuleren van de gemeentelijke banken van lening en het beteugelen van de misstanden bij de particuliere pandhuizen.³³ Bij de regeling in Titel 7.2D BW speelde dit geen rol meer. Er was geen reden om gemeentelijke pandhuizen anders te behandelen dan particuliere. De definitie van pandhuis is ruim en bewerkstelligt dat iedereen die beroeps- of bedrijfsmatig pandbeleningen aanbiedt onder de wet valt (art. 7:131 sub a BW). De term bank van lening is vermeden omdat de activiteiten van het pandhuis in de regel niet met die van een bank te vergelijken zijn.³⁴

---

30 Kamerstukken II 2011/12, 33 334, 3, p. 14.

31 Kamerstukken II 2011/12, 33 334, 3, p. 12.

32 Asser/Biemans & Van Schaick 7-IA 2021/248.

33 Zie par. 3.1.

34 Kamerstukken II 2011/12, 33 334, 3, p. 13.

In het advies van de Raad van State naar aanleiding van het wetsontwerp werd de zorg uitgesproken dat als gevolg van de voorgestelde marktregulering met o.a. een minimale beleentermijn en een maximum beleenvergoeding de gemeentelijke pandhuizen bij de voorwaarden die zij bedingen bij pandbeleningen kunnen opschuiven richting de voorwaarden die de commerciële pandhuizen mogen hanteren.³⁵ Naar aanleiding hiervan wordt in de memorie van toelichting erop gewezen dat de gemeentelijke pandhuizen, die geen winstoogmerk hebben, op dat moment ook niet gebonden waren aan de Pandhuiswet 1910 en noch uit de consultaties noch uit het overleg met de gemeentelijke pandhuizen naar voren is gekomen dat zij zouden willen opschuiven in de richting van de voorwaarden die de particuliere pandhuizen hanteren. De omstandigheid dat gemeentelijke pandhuizen gunstiger voorwaarden bieden dan de particuliere pandhuizen neemt volgens de wetgever niet weg dat de consument erbij gebaat is dat de markt voor particuliere pandhuizen blijft bestaan en hij bij particuliere pandhuizen terecht kan.³⁶

Bij de behandeling van het wetsontwerp is door verschillende fracties de vraag gesteld of gemeentelijke pandhuizen nog bestaansrecht hebben nu de commerciële pandhuizen worden gereguleerd, terwijl door andere fracties werd gevraagd waarom er niet meer gemeentelijke pandhuizen zijn bijgekomen. In de nota naar aanleiding van het verslag wijst de minister erop dat uit de groei van de particuliere pandhuizen blijkt dat de markt in staat is om aan de behoefte van de pandbelener te voldoen. De verplichting voor gemeentes om een pandhuis op te richten uit de Pandhuiswet 1910³⁷ is daarom niet overgenomen. De gemeente is vrij om hierover te beslissen. De minister wijst erop dat een gemeentelijk pandhuis zich rekenschap moet geven van het besluit Markt en Overheid, dat berust op de Wet van 24 maart 2011 (Stb. 2011, 162) tot wijziging van de Mededingingswet en dat toeziet op (on)eerlijke concurrentie tussen bedrijfsleven en overheid.³⁸

91. *Beperking tot consumenten.* Artikel 7:132 BW bepaalt dat Titel 7.2D BW slechts van toepassing is indien de pandbelener een natuurlijke persoon is die niet handelt in de uitoefening van een beroep of bedrijf. De regeling in Titel 7.2D BW lijkt geen ruimte te bieden voor reflexwerking met betrekking tot kleine ondernemingen. De regeling voor algemene voorwaarden (art. 6:233 onder a BW) biedt hiervoor wel mogelijkheden. Het lijkt echter aannemelijk dat de belangrijkste beschermende bepalingen in Titel 7.2D, zoals de maximale hoogte van de pandbeleningsvergoeding en de minimale duur van de beleentermijn, snel als kernbeding in de zin van artikel 6:231 onder a BW zullen kwalificeren.³⁹ Deze kwalificatie heeft dan tot gevolg dat artikel 6:233 onder a BW niet van toepassing is.

---

35 Kamerstukken II 2011/12, 33 334, 4, p. 4-5.

36 Kamerstukken II 2011/12, 33 334, 3, p. 4-5.

37 Art. 2 lid 1 PHW.

38 Kamerstukken II 2012/13, 33 334, 6, p. 1-2.

39 Spanjaard 2013/4, p. 142.

92. *Roerende zaak, niet zijnde een registergoed*. Artikel 7:130 lid 1 BW bepaalt dat de overeenkomst van pandbelening betrekking heeft op roerende zaken, niet zijnde registergoederen.⁴⁰ Het gaat in de praktijk met name om goud, zilver, sieraden en gebruiksgoederen.⁴¹ Enkele beperkingen in de Pandhuisswet 1910 ten aanzien van zaken die door de bank van lening mochten worden aangenomen, zijn niet teruggekeerd in Titel 7.2D BW.⁴²

4.4.4 Overeenkomst van pandbelening naar Duits recht: Pfandleihvertrag

93. *Gewerbeordnung (GewO)*. Net als in Nederland kent Duitsland een lange geschiedenis van pandbelening. In de middeleeuwen was pandbelening een belangrijke vorm van kredietverlening. Met de dertigjarige oorlog (1618-1648) kwam de bestaande praktijk van de commerciële en gemeentelijke pandhuizen tot stilstand.⁴³ De na deze oorlog ontwikkelde praktijk van pandbelening, zowel door de commerciële pandhuizen als door gemeentelijke pandhuizen, vormt de basis voor de huidige praktijk. In de zeventiende eeuw werden pandhuizen opgezet door gemeentes (Regensburg 1650, Berlijn 1692) en aan het eind van de achttiende eeuw nam het aantal nieuwe pandhuizen, zowel gemeentelijk als commercieel, aanzienlijk toe. De regelgeving in Duitsland was van oudsher in de vorm van een *Gewerbeordnung*, gericht op de bedrijfsvoering van het pandhuis.⁴⁴

In § 34 van de *Gewerbeordnung* wordt een regeling gegeven voor het bedrijf van pandhuis (*Pfandleihgewerbe*). Op basis van § 34(1) *Gewerbeordnung* is voor het uitoefenen van het bedrijf van pandhuis (*Pfandleiher*) een vergunning vereist van de bevoegde autoriteiten. Aan de vergunning kunnen voorwaarden worden verbonden, voor zover dit in het algemeen belang of in het belang van de pandbelener is. De vergunning wordt geweigerd indien (1) feiten de aannahme rechtvaardigen dat de aanvrager de voor het bedrijf benodigde betrouwbaarheid mist of (2) de aanvrager niet kan aantonen dat hij de voor het bedrijf vereiste middelen of passende zekerheden bezit.⁴⁵

---

40. Biemans & van Schaick achten het denkbaar dat met betrekking tot andere goederen, zoals order-en toonderstukken, een met een overeenkomst van pandbelening vergelijkbare overeenkomst wordt aangegaan. Asser/Biemans & Van Schaick 7-IA 2021/251.

41. Rapport Pandhuizen in Nederland 2009, p. 28.

42. Zie par. 3.2.5. Kamerstukken II 2012/13, 33 334, 6, p.11

43. Damrau 2020, p. 23. Een uitzondering vormde het eerste pandhuis van Duitsland in Augsburg, dat was opgezet naar het model van de *mons pietatis*.

44. Damrau 2020, p. 23-29.

45. De persoonlijke betrouwbaarheid wordt beoordeeld aan de hand van documenten: een *Führungszeugnis* van het *Bundeszentralregister* en een document van het *Gewerbezentralregister*. Voor de financiële positie wordt bekeken of de aanvrager schulden heeft of insolventieprocedures met betrekking tot de aanvrager bekend zijn. De vergunning wordt aangevraagd bij de op basis van het plaats van vestiging van het bedrijf bevoegde *Ordnungsamt*. Als de plaats van vestiging van het bedrijf nog niet bekend is, kan de vergunning ook worden aangevraagd bij het *Ordnungsamt* dat bevoegd is op basis van de woonplaats van de aanvrager. Zie www.service.berlin.de/dienstleistung/124488.

Tevens wordt in §34 (2) Gewerbeordnung aan de *Bundesminister für Wirtschaft* de bevoegdheid verstrekt om, met toestemming van de *Bundesrat*, met het oog op de bescherming van de gemeenschap (*Allgemeinheit*) en van de pandbelener bij verordening voorschriften uit te vaardigen ter zake van de bevoegdheden en verplichtingen die gelden bij uitoefening van het bedrijf van pandhuis. Vervolgens worden in dit artikel een aantal onderwerpen genoemd die in het bijzonder onderwerp van deze voorschriften zouden kunnen zijn.⁴⁶

Op basis van § 34(2) Gewerbeordnung is door de *Bundesminister für Wirtschaft* in 1961 de *Pfandleihverordnung* (PfandlV) ingevoerd. De PfandlV is van toepassing op pandhuizen die het pandbeleningsbedrijf (*Betrieb des Gewerbes eines Pfandleihers*) uitoefenen.⁴⁷ De verordening is beperkt tot de onderwerpen die in § 34(2) Gewerbeordnung uitdrukkelijk zijn genoemd. Het betreft een regeling die gericht is op de uitoefening van het bedrijf van het pandhuis en niet zozeer op de pandbelener. De rechtsverhouding van de Pfandleiher met de pandbeleners is geregeld in het Duitse burgerlijk recht. De verordening bevat beperkingen van de contractsvrijheid alleen voor die gevallen waarin dit met het oog op de aard van het bedrijf en het belang van de pandbelener noodzakelijk lijkt.⁴⁸

94. *Pfandleihvertrag*. De opzet van de regeling voor pandbelening in Duitsland verschilt van die in Nederland. In de PfandlV wordt op een aantal plaatsen gesproken over een *Pfandleihvertrag*⁴⁹, maar in het Duitse burgerlijk recht wordt deze niet geregeld. Het is anders dan in Nederland geen benoemde overeenkomst. Naar Nederlands recht zou het Pfandleihvertrag worden beschouwd als een gemengde overeenkomst. Het omvat vier en mogelijk zelfs vijf verschillende overeenkomsten.⁵⁰ Het begrip Pfandleihvertrag omvat de rechtshandelingen die bij het verstrekken van een geldlening door het pandhuis tegen vestiging van een pandrecht op een roerende zaak spelen: de overeenkomst van geldlening (*Darlehensvertrag*) en het verstrekken van de geldsom en tevens vestiging van het pandrecht op

46 Het betreft de volgende in § 34 (2) genoemde onderwerpen:

1. den Geltungsbereich der Erlaubnis,
2. die Annahme, Aufbewahrung und Verwertung des Pfandgegenstandes, Die Art und Höhe der Vergütung für die Hingabe des Darlehens und über die Ablieferung des sich bei der Verwertung des Pfandes ergebenden Pfandüberschusses,
3. die Verpflichtung zum Abschluss einer Versicherung gegen Feuerschaden, Wasserschäden, Einbruchsdiebstal und Beraubung oder über die Verpflichtung andere Massnahmen zu treffen, die der Sicherung der Ansprüche der Darlehensnehmer wegen Beschädigung oder Verlustes des Pfandgegenstandes dienen,
4. die Verpflichtung zur Buchführung einschliesslich der Aufzeichnung von Daten über einzelne Geschäftsvorgänge sowie über die Verpfänder.

47 §1 PfandlV.

48 Bundesrat-Drucksache, 402/60, S (4), te vinden bij Damrau 2020, Anh. II, p. 268-269.

49 Zie onder meer § 3 (2) Nr. 1 en § 6 (1) Nr. 2 PfandlV.

50 Damrau 2020, AGB, Nr. 1, Rz. 1b, noemt Darlehensvertrag, Sicherungsabrede, Verpfändungsvertrag, Pfandrechtbestellung, Pfandscheinbegebung.

de roerende zaak en de hieraan ten grondslag liggende pandovereenkomst (*Verpfändungsvertrag*).⁵¹

Van het Pfandleihvertrag dient te worden onderscheiden het *Lombardkredit*. Een Lombardkredit is een veel ruimer begrip en omvat iedere geldlening die geselecteerd is met een pandrecht op roerende zaken of vermogensrechten. Het gaat in de meeste gevallen om een lening die wordt verstrekt door een financiële instelling.⁵² Het begrip Pfandleihvertrag is beperkt tot een lening geselecteerd door een vuistpand (*Faustpfand*) verstrekt door een pandhuis (*Pfandleiher*).

95. *Pfandschein*. De PfandIV vereist dat het pandhuis na totstandkoming van de overeenkomst van pandbelening een ondertekende pandbrief (*Pfandschein*) aan de pandbelener overhandigt.⁵³ Voor de inhoud van de pandbrief gelden een aantal in de PfandIV omschreven vereisten. Deze vereisten hebben met name betrekking op de informatie die in de overeenkomst dient te worden opgenomen. Tevens is vereist dat de pandbrief de *Geschäftsbedingungen* bevat.⁵⁴ Hiermee wordt bedoeld op de bedingen die afwijken van de uit het Duitse burgerlijk recht voortvloeiende bepalingen die van toepassing zijn op de pandbeleningstransactie, zoals de regels voor geldlening, pandrecht etc. In de pandbrief dienen daarom de uit de PfandIV voortvloeiende verplichtingen te worden vermeld, alsmede de *Allgemeine Geschäftsbedingungen im Pfandkreditgewerbe* (AGB), een set algemene voorwaarden die van toepassing is op een overeenkomst van pandbelening.⁵⁵ Dit hangt samen met de opzet van de PfandIV, die niet de bedoeling heeft om de wettelijke regeling die geldt op basis van het burgerlijk recht te wijzigen, maar het pandhuis verplicht op contractuele basis af te wijken van het burgerlijk recht.⁵⁶

4.4.5 Uitleg en kwalificatie van de overeenkomst van pandbelening

96. *Is sprake van een overeenkomst van pandbelening?* In veel gevallen, met name indien de overeenkomst in het reguliere pandbedrijf wordt aangeboden door een gemeentelijk of particulier pandhuis, zal geen onzekerheid bestaan over de vraag of sprake is van een overeenkomst van pandbelening als bedoeld in artikel 7:130 lid 1 BW. Twijfelgevallen zijn echter mogelijk, met name in het geval van meer a-typische overeenkomsten. Een voorbeeld hiervan speelde in een procedure bij de Rechtbank Rotterdam. Hier was sprake van een 'inkoopovereenkomst met het recht van eerste koop' tussen een autohandelaar en een consument, waarbij de laatste zijn auto verkocht

---

51 Damrau 2020, PfandIV, § 6, Rz. 2 en AGB, Nr. 1, Rz. 1a-1b.

52 Damrau 2020, PfandIV, § 1, Rz. 13 (h).

53 §6 (1) PfandIV.

54 §6 (2) PfandIV.

55 Damrau 2020, PfandIV, § 6, Rz. 14a.

56 Bundesrat-Drucksache, 402/60, S (3), te vinden bij Damrau 2020, Anh II, p. 268.

aan de handelaar met het recht de auto terug te kopen binnen een termijn van 90 dagen. De overeenkomst voldeed niet aan de voorschriften van Titel 7.2D BW. Aan de precontractuele informatieverplichting van artikel 7:133 onder a BW werd niet voldaan, de verplichte informatie was ook niet opgenomen in de overeenkomst zelf (artikel 7:134 onder f BW) en de overeenkomst vermeldde niet dat het recht bestaat op onverwijld afgifte van de auto gedurende de beleentermijn (artikel 7:134 onder i BW). De berekende rente was bovendien hoger dan het wettelijk maximum (artikel 7:137 BW). De rechtbank Rotterdam besliste dat de overeenkomst kon worden gekwalificeerd als een overeenkomst van pandbelening als bedoeld in artikel 7:130 lid 1 onder b BW. Hierbij werd overwogen dat voldoende aannemelijk was dat de autohandelaar pandleningen aanbood in de uitoefening van haar bedrijf en daarom kan worden beschouwd als pandhuis.⁵⁷

Daarnaast is het mogelijk dat onduidelijk is of sprake is van een pandbelening door vestiging van een pandrecht of van pandbelening door overdracht.

97. *Twee stappen: eerst uitleg, dan kwalificatie.* De Hoge Raad heeft in een aantal recente arresten regels gegeven voor de kwalificatie van overeenkomsten. De vraag naar de kwalificatie van een overeenkomst moet volgens de Hoge Raad worden onderscheiden van de daaraan voorafgaande vraag welke rechten en verplichtingen partijen zijn overeengekomen. Die laatste vraag dient te worden beantwoord aan de hand van de Haviltex-maatstaf. Nadat de rechter met behulp van die maatstaf de inhoud van de overeenkomst en daarmee de wederzijdse rechten en verplichtingen van partijen heeft vastgesteld, kan hij beoordelen of de overeenkomst de kenmerken heeft van de betreffende benoemde overeenkomst.⁵⁸ Het is niet van belang of partijen de bedoeling hadden om de betreffende benoemde overeenkomst aan te gaan of juist niet die bedoeling hadden. De partijbedoeling speelt geen rol bij de vraag naar de kwalificatie van de overeenkomst.⁵⁹

---

57 Rb. Rotterdam, 29 juli 2016: ECLI:NL:RBROT:2016:5973.

58 Voor de pachtovereenkomst, HR 20 december 2019, ECLI:NL:HR:2019:2034, NJ 2020/43, JAR 2020/52, afl.3, m.nt. E. Verhulp; voor de arbeidsovereenkomst, HR 6 november 2020, ECLI:NL:HR:2020:1946, NJ 2021/116, m.nt. E. Verhulp; USZ 2020/300, m.nt. G.C. Boot.

59 In het arrest Groen/Schoevers (HR 14 november 1997, ECLI:NL:HR:1997: ZC2495) overwoog de Hoge Raad dat hetgeen tussen partijen te gelden heeft, wordt bepaald door hetgeen hun bij het sluiten van de overeenkomst voor ogen heeft gestaan, mede in aanmerking genomen de wijze waarop zij feitelijk aan de overeenkomst uitvoering hebben gegeven en aldus daaraan inhoud hebben gegeven. In het arrest van 6 november 2020 over de arbeidsovereenkomst (HR 6 november 2020, ECLI:NL:HR:2020:1946, NJ 2021/116, m.nt. E. Verhulp; USZ 2020/300, m.nt. G.C. Boot) overwoog de Hoge Raad dat 'anders dan uit het arrest Groen/Schoevers is afgeleid, speelt de bedoeling van partijen dus geen rol bij de vraag of een overeenkomst moet worden aangemerkt als een arbeidsovereenkomst.' Uit het arrest van 20 december 2019 (HR 20 december 2019, ECLI:NL:HR:2019:2034, NJ 2020/43, JAR 2020/52, afl.3, m.nt. E. Verhulp) kon dit ook al worden afgeleid.

De eerste stap betreft de uitleg van de rechten en verplichtingen die zijn overeengekomen. De Hoge Raad verwijst hiervoor naar de Haviltex-maatstaf. Volgens deze maatstaf kan bij de uitleg van een schriftelijke overeenkomst niet enkel gekeken worden naar de taalkundige betekenis van de tekst. Voor de beantwoording van deze vraag komt het aan op de zin die partijen in de gegeven omstandigheden over en weer redelijkerwijs aan deze bepalingen mochten toekennen en op hetgeen zij te dien aanzien redelijkerwijs van elkaar mochten verwachten. Bij het bepalen van de gerechtvaardigde verwachtingen kan mede van belang zijn tot welke maatschappelijke kringen partijen behoren en welke rechtskennis van zodanige partijen kan worden verwacht.

Het zal bij de uitleg van de overeenkomst niet zozeer om de schriftelijke tekst van de overeenkomst gaan, maar om de inhoud van de wederzijdse rechten en verplichtingen. Hierbij zal soms door schriftelijke bepalingen, die ten doel hebben het bestaan van een om juridische of fiscale redenen ongewenst benoemd contract (zoals een arbeidsovereenkomst) te verhullen, moeten worden 'heen gekeken'.⁶⁰ Om door contractsbepalingen 'heen te kijken' zal het wel nodig zijn om een indicatie te hebben van de mogelijke uitkomst van de kwalificatie. Zonder deze kennis zal het lastig zijn bepalingen die in de overeenkomst zijn opgenomen om een bepaalde benoemde overeenkomst te vermijden, te onderkennen. Om die reden zal het niet goed mogelijk zijn om de door de Hoge Raad vereiste twee stappen (eerst uitleg, dan kwalificatie) strikt te scheiden.⁶¹

98. *Kwalificatie van de overeenkomst van pandbelening.* Na de uitleg volgt kwalificatie van de overeenkomst. Volgens de Hoge Raad gaat het er bij kwalificatie om of de rechten en verplichtingen die zijn overeengekomen voldoen aan de wettelijke omschrijving van het betreffende benoemde contract. De vraag is wat moet worden verstaan onder de omschrijving van de overeenkomst van pandbelening. Gaat het uitsluitend om de omschrijving in artikel 7:130 lid 1 BW. Of moeten ook andere wettelijke bepalingen in Titel 7.2D BW in de kwalificatie-vraag worden betrokken? Ook speelt bij de kwalificatie de strekkingsbepaling van artikel 7:130 lid 2 BW een rol. Op overeenkomsten die dezelfde strekking hebben als de overeenkomst van pandbelening bedoeld in artikel 7:130 lid 1 BW zijn de bepalingen van Titel 7.2D BW ook van toepassing.

Voor de overeenkomst van pandbelening is de omschrijving te vinden in artikel 7:130 lid 1 BW.⁶² Uit deze omschrijving kan een aantal kenmerken van de overeenkomst van pandbelening worden afgeleid. De overeenkomst

---

60 A-G de Bock bepleit in haar conclusie bij HR 6 november 2020, ECLI:NL:HR:2020:1946 dat de 'wezen gaat voor schijn' doctrine moet worden gehanteerd, op basis waarvan door 'strategische contractsbepalingen' die tot doel hebben het bestaan van een gezagsverhouding te verhullen, moet worden heen gekeken.

61 Verhulp 2020, onder 4; Van Boom 2021, onder 2 en 3.

62 Zie voor de omschrijving van de overeenkomst van pandbelening par. 4.4.1.

moet zijn aangegaan door een pandhuis⁶³ en een pandbelener/consument.⁶⁴ Het pandhuis dient daarbij een geldsom aan de pandbelener ter beschikking te stellen, waar tegenover de pandbelener een roerende zaak in de macht van het pandhuis brengt. Tevens dient de overeenkomst in de variant genoemd in artikel 7:130 lid 1 onder a het beding te bevatten dat het pandhuis de zaak aan de pandbelener teruggeeft, indien deze binnen de beleentermijn de geldsom volledig heeft voldaan, en het pandhuis eigenaar wordt indien de pandbelener niet binnen de beleentermijn de overeengekomen bedragen betaalt en in de variant genoemd in artikel 7:130 lid 1 onder b BW het beding dat de zaak terstond wordt overgedragen aan het pandhuis, maar dat het pandhuis gehouden is de zaak terug te geven als de overeengekomen bedragen binnen de beleentermijn worden betaald.

Titel 7.2D BW bevat een aantal dwingendrechtelijk bepalingen die beogen de pandbelener te beschermen (zie hierover nader par. 4.7). Het gaat hierbij onder meer om bepalingen ten aanzien van precontractuele informatieverplichtingen, informatie die in de overeenkomst moet worden opgenomen, een minimale beleentermijn en een maximale pandbeleningsvergoeding. Heeft een afwijking van deze dwingendrechtelijke bepalingen in de overeenkomst, zoals een vergoeding die hoger is dan de maximale pandbeleningsvergoeding, tot gevolg dat geen sprake is van een overeenkomst van pandbelening? Naar mijn mening is dat niet het geval. Deze bepalingen zijn niet van belang voor de kwalificatie van de overeenkomst. Voor de kwalificatie van de overeenkomst is uitsluitend van belang of deze voldoet aan de omschrijving van een van beide varianten van de overeenkomst van pandbelening in de zin van artikel 7:130 lid 1 BW. Indien de overeenkomst wordt gekwalificeerd als overeenkomst van pandbelening, zijn de afspraken die in strijd zijn met deze dwingendrechtelijke bepalingen, vernietigbaar (artikel 3:40 BW).⁶⁵

Lastiger ligt het bij artikel 7:139 BW. Dit artikel bepaalt dat indien de pandbelener niet binnen de beleentermijn de geldsom volledig terugbetaalt en de pandbeleningsvergoeding volledig voldoet, het pandhuis bij verkoop van het pand het verlies (een negatief verschil tussen de verkoopopbrengst en de ter beschikking gestelde geldsom tezamen met de pandbeleningsvergoeding) draagt.⁶⁶ De memorie van toelichting bij Titel 7.2D BW stelt dat deze regel essentieel is voor pandbelening.⁶⁷ De vraag is of sprake is van een overeenkomst van pandbelening als een pandhuis aan een consument een krediet verstrekt gecureerd met een vuistpandrecht en hierbij

---

⁶³ Voor de definitie van pandhuis, zie art. 7:131 onder a BW. Hierover nader par. 4.5.

⁶⁴ Art. 7:132 BW.

⁶⁵ Zie bijv. Rb Rotterdam, 29 juli 2016:ECLI:NL:RBROT:2016:5973. Hier werd een inkoopovereenkomst met het eerste recht van koop gekwalificeerd als overeenkomst van pandbelening. De vergoeding, die hoger was dan voor pandbelening wettelijk toegestaan, werd door de rechtbank teruggebracht tot het wettelijk maximum.

⁶⁶ Zie hierover par. 5.1.

⁶⁷ Kamerstukken II 2011/12, 33 334, 3, p.15.

uitdrukkelijk is bepaald dat de pandbelener ook een eventueel tekort voor zijn rekening neemt?⁶⁸

Een ander voorbeeld betreft de situatie waarin door een pandhuis aan een consument een krediet wordt verstrekt geseceureerd met een vuistpandrecht in de zin van artikel 3:236 lid 1 BW op een roerende zaak zonder het beding dat de zaak eigendom wordt van het pandhuis indien de pandbelener niet binnen de beleentermijn de overeengekomen bedragen betaalt. Strikt genomen valt de overeenkomst in deze gevallen niet binnen de omschrijving van de overeenkomst van pandbelening. De via uitleg vastgestelde rechten en verplichtingen van partijen voldoen niet aan de omschrijving van pandbelening.

Niet zelden wordt getracht dwingendrechtelijke bepalingen te omzeilen, door de vorm aan te passen. Om voor die gevallen ontwijking van dwingendrechtelijke regels te voorkomen heeft de wetgever een strekkingsbepaling in artikel 7:130 lid 2 BW toegevoegd.⁶⁹ Op grond hiervan is Titel 7.2D BW van toepassing op iedere overeenkomst met dezelfde strekking als de in artikel 7:130 lid 1 BW bedoelde overeenkomst ongeacht de vorm of benaming. De strekkingsbepaling impliceert dat door de vorm en de inhoud van de overeenkomst moet worden heen gekeken naar de omstandigheden van het geval.⁷⁰ Het gaat om een weging van alle relevante omstandigheden in het licht van de strekking van de wettelijke regeling. De twee stappen die de Hoge Raad onderscheidt voor kwalificatie zullen om deze reden niet strikt kunnen worden gescheiden. Om de strekking te bepalen, zullen eerst de essentiële kenmerken in de wettelijke regeling moeten worden geïdentificeerd, die ervoor zorgen dat een via uitleg vastgestelde inhoud van rechten en verplichtingen qua strekking toch onder de wettelijke regeling valt, ook al valt deze niet onder de wettelijke omschrijving.⁷¹ Omdat de strekkingsbepaling bij pandbelening de bedoeling heeft om ontwijking van de dwingendrechtelijke regels te voorkomen, lijkt het gerechtvaardigd om ook de twee hiervoor omschreven overeenkomsten – de overeenkomst waarbij de pandbelener een eventueel verlies draagt en de overeenkomst waarbij een regulier vuistpand wordt gevestigd zonder

---

68 Pandbelening is uitgezonderd van de wettelijke regeling voor consumentenkredietovereenkomsten in Titel 7.2A BW op grond van artikel 7:58 lid 2 onder i BW. Dit artikel bepaalt dat de wettelijke regeling niet van toepassing is op kredietovereenkomsten 'bij het sluiten waarvan van de consument wordt verlangd dat hij bij de kredietgever een goed als zekerheid in bewaring geeft, en waarbij de aansprakelijkheid van de consument zich strikt beperkt tot het in pand gegeven goed.' Als de verhaalsaansprakelijkheid van de pandbelener niet beperkt is, zou dit kunnen leiden tot kwalificatie als consumentenkredietovereenkomst, mits uiteraard aan de wettelijke omschrijving daarvan is voldaan.

69 Kamerstukken II 2011/12, 33 334, 3, p.12.

70 Van Boom (Van Boom 2021, onder 2) spreekt over een 'eendentest': *if it looks like a duck, swims like a duck and quacks like a duck, then it probably is a duck*. Zie ook Van Boom 2022, p. 466.

71 Van Boom 2021, onder 2, met een verwijzing naar HR 11 februari 2011, ECLI:NL:HR:2011:BO9673, NJ2012/73 (Royal Palm Beach Club).

de bepaling dat de zaak eigendom wordt van het pandhuis indien betaling uitblijft – als een overeenkomst van pandbelening aan te merken. Ontwikking van de dwingende regels voor pandbelening zou niet mogelijk moeten zijn door te bepalen dat de pandbelener onbeperkt aansprakelijk is voor een verlies bij verkoop van de zaak of door een vuistpandrecht af te spreken zonder de bepaling dat het pandhuis eigenaar wordt indien de pandbelener niet binnen de beleentermijn de overeengekomen bedragen betaalt.

99. *Kwalificatie van het type pandbelening.* Naast de kwalificatievraag of sprake is van een overeenkomst van pandbelening, kan ook onduidelijk zijn of sprake is van een overeenkomst van pandbelening door vestiging van een pandrecht of van een overeenkomst van pandbelening door overdracht.⁷² Artikel 7:134 lid 2 BW vereist dat de overeenkomst van pandbelening vermeldt welk type pandbelening het betreft. De overeenkomst dient het beding bedoeld in artikel 7:130 lid 1 onder a dan wel het beding bedoeld in artikel 130 lid 1 onder b te vermelden. Normaal gesproken zal daarom duidelijk zijn of het gaat om een pandbelening door vestiging van een pandrecht of een pandbelening door overdracht betreft. Indien het type pandbelening niet is vermeld in de overeenkomst van pandbelening, zal uitleg en kwalificatie zijn vereist.⁷³

4.5 GEHANTEERDE BEGRIPPEN

100. *Pandhuis.* Artikel 7:131 BW bevat een aantal definities van veel voorkomende termen. Artikel 7:131 onder a BW geeft een ruime omschrijving van de term ‘pandhuis’: een natuurlijke persoon of rechtspersoon die in de uitoefening van zijn beroep of bedrijf pandbeleningen aanbiedt. Tussen particulieren gesloten overeenkomsten van pandbelening vallen niet onder Titel 7.2D BW.

Een van de doeleinden van de Pandhuismet 1910 was het stimuleren van de gemeentelijke banken van lening en het beteugelen van de misstanden bij de particuliere pandhuizen.⁷⁴ Bij de regeling in Titel 7.2D BW speelt dit geen rol meer. Er is geen reden om gemeentelijke pandhuizen anders te behandelen dan particuliere. De definitie van pandhuis bewerkstelligt dat zowel particuliere als gemeentelijke pandhuizen onder de wet vallen. De term bank van lening is vermeden omdat de activiteiten van het pandhuis in de regel niet met die van een bank te vergelijken zijn.⁷⁵

⁷² Asser/Biemans & Van Schaick 7-IA 2021/248.

⁷³ Spanjaard 2013, p. 143, die opmerkt dat dit niet zonder complicaties is. Hij suggereert dat het praktisch zou zijn geweest als de wetgever voor dit geval een voorselectie zou hebben gemaakt.

⁷⁴ Zie par. 3.1.

⁷⁵ Kamerstukken II 2011/12, 33 334, 3, p. 13.

In het advies van de Raad van State naar aanleiding van het wetsontwerp voor Titel 7.2D BW werd de zorg uitgesproken dat als gevolg van de voorgestelde marktregulering met o.a. een minimale beleentermijn en een maximum beleenvergoeding de gemeentelijke pandhuizen bij de voorwaarden die zij bedingen bij pandbeleningen kunnen opschuiven richting de voorwaarden die de commerciële pandhuizen mogen hanteren.⁷⁶ Naar aanleiding hiervan wordt in de memorie van toelichting erop gewezen dat de gemeentelijke pandhuizen, die geen winstoogmerk hebben, op dat moment ook niet gebonden waren aan de Pandhuiswet 1910 en noch uit de consultaties noch uit het overleg met de gemeentelijke pandhuizen naar voren is gekomen dat zij zouden willen opschuiven in de richting van de voorwaarden die de particuliere pandhuizen hanteren. De omstandigheid dat gemeentelijke pandhuizen gunstiger voorwaarden bieden dan de particuliere pandhuizen neemt volgens de wetgever niet weg dat de consument erbij gebaat is dat de markt voor particuliere pandhuizen blijft bestaan en hij bij *particuliere* pandhuizen terecht kan.⁷⁷

In Duitsland ontbreekt een wettelijke definitie van pandhuis (*Pfandleiher*). In §1 van de PfandIV wordt gesproken over de ‘Gewerbes eines Pfandleihers’, waarbij ervan wordt uitgegaan dat de betekenis van dit begrip voor zich spreekt. De betekenis van Pfandleiher moet daarom worden bepaald op basis van de historische ontwikkeling, de toepasselijke regelgeving, de literatuur en de rechtspraak.⁷⁸ Traditioneel verstrekte een pandhuis in Duitsland geldleningen tegen vergoeding van rente en kosten, waarbij tot zekerheid voor betaling een pandrecht werd gevestigd. In het verleden kon niet alleen een pandrecht op roerende zaken worden gevestigd, maar ook op vorderingen en waardepapieren. Ook viel een krediet zonder zekerheid onder het bedrijf. De PfandIV spreekt echter over ‘Pfand’. Ook blijkt uit de bewoordingen van een aantal bepalingen van de PfandIV dat deze uitsluitend betrekking kunnen hebben op roerende zaken (‘bewegliche Sachen’) en niet passen bij vermogensrechten.⁷⁹

Omdat de PfandIV van toepassing is indien sprake is van de ‘Gewerbe eines Pfandleihers’, is vereist dat de Pfandleiher een beroep of bedrijf uitoefent. Ten aanzien van niet-beroeps of bedrijfsmatig uitgeoefende pandhuizen (*nichtgewerblich getriebene Pfandleihanstalten*) bepaalt §34 (2) Gewerbeordnung dat de *Bundesminister für Wirtschaft* bevoegd is om te bepalen dat de voorschriften ook voor hen geheel of gedeeltelijk zullen gelden. In de PfandIV is van deze bevoegdheid geen gebruik gemaakt.⁸⁰ Met deze ‘nicht-

76 Kamerstukken II 2011/12, 33 334, 4, p. 4-5.

77 Kamerstukken II 2011/12, 33 334, 3, p. 4-5.

78 Damrau 2020, PfandIV, § 1, Rz. 1a.

79 Damrau 2020, PfandIV, §1, Rz. 2. Verwezen wordt naar § 3(2) Nr. 8 (*Zahl, Art, Mass, Fabrikmarke*), §5 (2) (‘*Überbringer*’), §7 (1) Nr. 2 (‘*Aufbewahren*’) en § 8 (‘*Versicherung gegen Feuerschaden*’).

80 In de toelichting bij de PfandIV wordt uitdrukkelijk vermeld dat de verordening alleen geldt voor de niet geldt voor ‘*kommunalen Pfandleihanstalten*’. Bundesrat-Drucksache, 402/60, S (3), te vinden bij Damrau 2020, p. 268-269.

gewerblich getriebene Pfandleihanstalten' wordt bedoeld op gemeentelijke pandhuizen.⁸¹ Voor hen geldt het recht van de betreffende deelstaat.

101. *Pandbelener*. Het begrip 'pandbelener' is niet gedefinieerd in Titel 7.2D BW. Uit artikel 7:130 lid 1 BW volgt dat dit de partij is die een roerende zaak in de macht brengt van een pandhuis en daarvoor een geldsom ter beschikking krijgt. Artikel 7:132 BW bepaalt dat Titel 7.2D BW slechts van toepassing is als de pandbelener een consument is.⁸² Voor toepasselijkheid van Titel 7.2D is derhalve vereist dat de pandbelener een natuurlijke persoon is die niet handelt in de uitoefening van een beroep of bedrijf.⁸³ De Pandhuiswet 1910 kende een minimumleeftijd van zestien jaar voor de pandbelener.⁸⁴ Deze werd door de wetgever overbodig geacht naast artikel 437bis Sr dat aan handelaren, waaronder begrepen commerciële pandhuizen, verbiedt goederen van minderjarigen te verwerven.⁸⁵

102. *Beleentermijn*. De 'beleentermijn' is de contractueel bedongen termijn waarbinnen de pandbelener de beleensom moet terugbetalen en de pandbeleningsvergoeding moet voldoen (artikel 7:131 onder b BW).

103. *Pandbeleningsvergoeding*. De term 'pandbeleningsvergoeding' omvat alle beloningen en vergoedingen in welke vorm dan ook die het pandhuis in het kader van de overeenkomst van pandbelening in rekening brengt of ontvangt (art. 7:131 onder c BW). Volgens de memorie van toelichting is het begrip pandbeleningsvergoeding ruim geformuleerd, opdat alles te brengen is onder de voorschriften van artikel 7:133, aanhef onder a, artikel 7:134 lid 2 aanhef en onder f en artikel 7:137 BW. Uit deze drie artikelen volgt dat de pandbeleningsvergoeding moet worden uitgedrukt in de vorm van een bepaald percentage van de beleensom per maand.⁸⁶

104. *Maand*. Het begrip 'maand' in het kader van Titel 7.2D BW wordt in de definitie in artikel 7:131 onder d BW gedefinieerd als een kalendermaand dan wel de periode tussen een dag van een kalendermaand en het einde van de overeenkomstige dag van de volgende kalendermaand. De kalendermaand wil zeggen de periode tussen de aanvang van de eerste en het einde van de laatste dag van de kalendermaand. Hiervoor is gekozen om te waarborgen dat nu de pandbelener doorgaans eenmaal per kalendermaand salaris ontvangt, hij met dit ontvangen bedrag in staat wordt gesteld om te voldoen wat nodig is om teruggave van de zaak te verkrijgen. Voor het geval dat de belening aanvangt op een dag die ergens in de kalendermaand

---

81 Bundesrat-Drucksache, 402/60, S (2), te vinden bij Damrau 2020, p. 268-269.

82 Kamerstukken II 2011/12, 33 334, 3, p. 13.

83 Asser/Biemans & Van Schaick 7-1A 2021/253.

84 Art. 5 sub 2 en art. 27 PHW.

85 Kamerstukken II 2012/13, 33 334, 6, p. 6-7.

86 Kamerstukken II 2011/12, 33 334, 3, p. 13.

valt maar niet op de eerste dag van die kalendermaand (bijvoorbeeld 15 februari), eindigt de maand op het einde van de overeenkomstige dag van de volgende kalendermaand (dus 15 maart). Op die dag zal de pandbelener nog onverwijlde afgifte van de beleende zaak kunnen vorderen. Begint de beleentermijn te lopen op de 31^e van de maand, dan zal de beleentermijn aflopen op de laatste dag van de volgende kalendermaand ongeacht of deze 30, 29 of 28 dagen telt.⁸⁷

4.6 WETTELIJK KADER

105. *Toepasselijkheid verdere bepalingen van het Burgerlijk Wetboek.* Als gevolg van de gelaagde structuur van het Burgerlijk Wetboek zijn veel van de bepalingen van het Burgerlijk Wetboek ook van toepassing op pandbelening. Behalve de algemene regels van overeenkomstenrecht van Boek 6 BW, gaat het in het bijzonder om de regeling voor algemene voorwaarden (art. 6:231 BW e.v.) en de regeling voor oneerlijke handelspraktijken (art. 7:133 jo. 6:193a BW e.v.). Artikel 7:133 BW bevat een uitdrukkelijke verwijzing naar de artikelen 6:193c-6:193e BW en voegt enkele precontractuele informatieverplichtingen toe.

106. *Titel 7.2A.1.* Volgens de memorie van toelichting bij Titel 7.2D BW valt de overeenkomst van pandbelening niet onder Richtlijn 2008/48/EG inzake kredietovereenkomsten voor consumenten met een beroep op artikel 2 lid 2 onder k van de richtlijn.⁸⁸ Hetzelfde geldt voor Titel 7.2A.1 BW waarin de richtlijn is geïmplementeerd. De minister baseert zich op artikel 7:58 lid 2 onder i BW dat gelijklopend is aan artikel 2 lid 2 onder k van de richtlijn. Dit artikel bepaalt dat de wettelijke regeling niet van toepassing is op kredietovereenkomsten 'bij het sluiten waarvan van de consument wordt verlangd dat hij bij de kredietgever een goed als zekerheid in bewaring geeft, en waarbij de aansprakelijkheid van de consument zich strikt beperkt tot het in pand gegeven goed.' Nu blijkens artikel 7:139 BW eventuele verliezen voor rekening zijn van het pandhuis en de pandbelener geen restschuld heeft, wordt volgens de memorie van toelichting aan het vereiste dat de aansprakelijkheid strikt is beperkt tot de beleende zaak voldaan.⁸⁹

De memorie van toelichting bij de wijziging van Boek 7 bij de implementatie van Richtlijn 2008/48/EG⁹⁰ vermeldt dat de uitsluiting van pandbelening in artikel 7:58 lid 2, onder i BW ziet op kredietovereenkomsten waarbij door de kredietnemer aan de kredietgever een recht van pand wordt

---

87 Kamerstukken II 2011/12, 33 334, 3, p. 13.

88 Kamerstukken II 2011/12, 33 334, 3, p. 12.

89 Kamerstukken II 2011/12, 33 334, 3, p. 12. Biemans & van Schaick leiden uit de uitzonderingsbepaling af dat de overeenkomst van pandbelening een uitgezonderde vorm van consumentenkrediet is. Asser/Biemans & Van Schaick 7-IA 2021/255. Zie par. 5.2.

90 Kamerstukken II 2009/10, 32 339, 3, p. 15.

verleend op bepaalde goederen. Voor deze kredietovereenkomsten geldt volgens de memorie van toelichting dat de in de richtlijn opgenomen regeling hier niet goed op aansluit. Zo zijn hier volgens de memorie van toelichting bijvoorbeeld andere voorschriften betreffende de precontractuele informatie en de inhoud van het contract gewenst en zijn de bepalingen inzake de mogelijkheid van tussentijdse beëindiging en het recht op ontbinding niet gepast.

Onder 'een goed als zekerheid in bewaring geeft' dient bij een pandrecht op roerende zaken te worden verstaan een vuistpand als bedoeld in artikel 3:236 lid 1 BW, alsmede een vuistpand in de zin van artikel 7:130 lid 1 onder a BW.⁹¹ Strikt genomen valt de variant van pandbelening door overdracht bedoeld in artikel 7:130 lid 1 onder b BW niet onder de uitzondering op Titel 7.2A.1. Hierbij wordt immers geen pandrecht gevestigd. Naar mijn mening moet desalniettemin worden aangenomen dat de uitzonderingsbepaling ook geldt bij pandbelening door overdracht. De juridische constructie van de overeenkomst van pandbelening zou immers geen verschil moeten maken voor de vraag of Titel 7.2A.1 BW van toepassing is. De bovenstaande in de memorie van toelichting bij de wijziging van Boek 7 in verband met de implementatie van richtlijn nr. 2008/48/EG vermelde redenen voor de uitsluiting zijn ook gelijkelijk van toepassing op beide varianten van pandbelening.

107. *Wck (oud)*. In de parlementaire geschiedenis is opgemerkt dat de Wck (oud) niet van toepassing is, omdat de aansprakelijkheid van de pandbelener strikt beperkt is tot de beleende zaak. Uit artikel 2 Wck (oud) volgt dat het toepassingsgebied van de Wck hetzelfde is als die van Titel 7.2A.1 BW, zoals hiervoor beschreven. De overeenkomst van pandbelening valt daarom niet binnen de reikwijdte van de Wck.⁹²

108. *Dienstenrichtlijn*. In de memorie van toelichting wordt het standpunt ingenomen dat de Dienstenrichtlijn⁹³ niet van toepassing is op pandbeleningen.⁹⁴ De redenering is dat pandbelening door vestiging van een pandrecht als bedoeld in artikel 7:130 lid 1 onder a BW een financiële dienst vormt, die op grond van artikel 2 lid 2 onder b van de Dienstenrichtlijn is uitgezonderd. Volgens overweging 18 bij de richtlijn zijn financiële diensten uitgesloten van de werkingssfeer van de richtlijn, omdat daarvoor specifieke EU-richtlijnen zijn opgesteld. Voor pandbelening is dat niet gebeurd. In overweging 18 wordt gesproken over alle financiële diensten en wordt

---

91 Asser/Biemans & Van Schaick 7-IA 2021/72.

92 Kamerstukken II 2011/12, 33 334, 3, p.12. Biemans en Van Schaick wijzen erop dat in de memorie van toelichting ten onrechte wordt opgemerkt dat de WCK (oud) niet van toepassing is omdat de 'aansprakelijkheid' van de pandbelener strikt beperkt is tot de zaak. Asser/Biemans & Van Schaick 7-IA 2021/255.

93 Richtlijn 2006/123/EG.

94 Kamerstukken II 2011/12, 33334, 3, p. 9.

verwezen naar bijlage I bij de richtlijn, waarin de kredietovereenkomst (in welke vorm ook) wordt vermeld. De redenering dat sprake is van een financiële dienst lijkt daarom terecht.⁹⁵ De redenering is echter niet consistent met het hierna te bespreken standpunt van de minister dat geen sprake is van een financiële dienst als bedoeld in de Wft.

Over een pandbelening door overdracht als bedoeld in artikel 7:130 lid 1 onder b BW oordeelt de minister dat deze neerkomt op een koopovereenkomst en dat geen sprake is van een dienstenovereenkomst.⁹⁶ Dit betekent dat de pandhuizen niet hoeven te voldoen aan de informatieverplichtingen uit hoofde van Afdeling 6.5.2A BW, artikel 6:230a-6:230f BW, die is ingevoerd ter implementatie van de Dienstenrichtlijn.⁹⁷ Het is de vraag of dit standpunt nog juist is, nu het Europese Hof heeft besloten dat detailhandel kwalificeert als dienst in de zin van de Dienstenrichtlijn.⁹⁸

109. *Wft*. Volgens de memorie van toelichting bij Titel 7.2D BW is de Wft niet van toepassing op pandbeleningen in de zin van Titel 2D van Boek 7 BW, omdat geen sprake is van 'krediet' in de zin van artikel 1:1 van die wet. De redenering is dat bij een pandbelening geen restschuld kan ontstaan en eventuele verliezen bij verkoop worden gedragen door het pandhuis. Dat brengt volgens de memorie van toelichting mee dat ook geen sprake is van een 'financieel product' in de zin van artikel 1:1 van de Wft en daarom ook niet van een 'financiële dienst' in de zin van dit artikel.⁹⁹ Deze redenering is lastig te rijmen met het standpunt van de minister dat pandbelening wel een financiële dienst in de zin van de Dienstenrichtlijn is. Er zijn bovendien goede argumenten om te beargumenteren dat wel sprake is van een krediet, in ieder geval in het geval van pandbelening door vestiging van een pandrecht.¹⁰⁰

In de parlementaire geschiedenis wordt geen melding gemaakt van de bijzondere regeling waarbij pandbelening wordt uitgezonderd van de Wft. Artikel 1:20 lid 1 onder d Wft bepaalt dat deze wet niet van toepassing is op 'financiële diensten bestaande uit het in ontvangst nemen van roerende zaken van een consument tegen het ter beschikking stellen van een geldsom aan de consument, voor zover de vordering op de consument tot terugbetaling tenietgaat indien de betreffende roerende zaken door de financiële onderneming te gelde worden gemaakt.' Deze bepaling is afkomstig uit artikel 2 lid 2 onderdeel m Wfd en is niet gewijzigd bij de implementatie van Richtlijn 2008/48/EG inzake kredietovereenkomsten voor consumenten.¹⁰¹

---

95 Spanjaard 2013, p. 142.

96 Zie hierover kritisch Spanjaard 2013, p. 142-143, die zich afvraagt of de leendienst niet centraal staat in plaats van de eigendomsoverdracht. Zie over deze vraag nader par. 5.2.7.

97 Spanjaard 2013, p. 142.

98 HvJ EU 30 januari 2018, nr. C-31/16, ECLI:EU:C:2018:44; Drion 2018/300; Asser/Hijma 7-I 2019/39.

99 Kamerstukken II 2011/12, 33 334, 3, p. 9.

100 Zie hiervoor par. 6.2. In deze zin ook Asser/Biemans & Van Schaick 7-IA 2021/255.

101 Wissing, in: GS Toezicht Financiële Markten, art.1:20, aant. 3 (online, laatst bijgewerkt t/m 8 april 2015).

Pandhuizen die aan deze voorwaarde voldoen vallen buiten het bereik van de Wft.¹⁰² Deze uitzonderingsbepaling is zodanig geformuleerd dat beide in artikel 7:130 lid 1 BW genoemde typen pandbelening, mede in aanmerking nemende het bepaalde in artikel 7:139 BW, hieronder lijken te vallen.¹⁰³

110. *Wwft*. De *Wwft* is van toepassing op pandhuizen als bedoeld in artikel 7:131 onder a BW (art. 1a lid 4 onder p *Wwft*). Een pandhuis valt voor al zijn activiteiten onder de *Wwft*.¹⁰⁴ Door het Bureau Toezicht *Wwft* van de Belastingdienst is in maart 2022 een leidraad met richtlijnen voor pandhuizen voor nakoming van de verplichtingen voortvloeiende uit de *Wwft* gepubliceerd.

Uit de *Wwft* volgt een verplichting van het pandhuis om cliëntenonderzoek uit te voeren overeenkomstig het bepaalde in Hoofdstuk 2 (artikelen 3 tot en met 11) van de *Wwft*. Het cliëntenonderzoek dient het pandhuis in staat te stellen om de pandbelener te identificeren en diens identiteit te verifiëren en de identiteits- en verificatiegegevens vast te leggen. De bepalingen in de *Wwft* met betrekking tot identificatie van de uiteindelijk belanghebbende zullen bij pandbelening in de regel geen rol spelen, omdat de pandbelener voor toepasselijkheid van Titel 7.2D BW een natuurlijk persoon en consument moet zijn. Indien de transactie een inkoop of verkoop van zaken betreft die niet als pandbelening kwalificeert, zal in een aantal gevallen (waaronder een belang van de transactie van 15.000 euro of meer) ook een cliëntenonderzoek door het pandhuis moeten plaatsvinden.¹⁰⁵

Tevens zal het pandhuis dienen te voldoen aan de bepalingen in de *Wwft* betreffende het melden van ongebruikelijke transacties zoals voorzien in Hoofdstuk 3 (artikelen 12-23a) van de *Wwft*. Voor pandhuizen geldt ten aanzien van de meldingsplicht zowel de subjectieve indicator als de objectieve indicator.¹⁰⁶ Op grond van de subjectieve indicator geldt een meldingsplicht bij een transactie waarbij het pandhuis aanleiding heeft om de veronderstellen dat deze verband kan houden met witwassen of financieren van terrorisme. De objectieve indicator leidt tot een meldingsplicht indien sprake is van een transactie waarbij een goed of goederen in de macht van het pandhuis worden gebracht, waarbij het door het pandhuis daarvoor ter beschikking gestelde bedrag 20.000 euro of meer bedraagt.

---

102 Van Poelgeest 2020, 2.2.2.

103 Wissing (Wissing, in: GS Toezicht financiële markten, art 1:20, aant. 4.1.4 (online, bijgewerkt t/m 8 april 2015) bespreekt voor de toepasselijkheid van deze uitzondering de situatie onder de Pandhuisswet 1910 en concludeert, ten onrechte, dat deze uitzondering voor de particuliere pandhuizen niet geldt omdat de Pandhuisswet 1910 niet op hen van toepassing is en daarom de vordering voor een eventueel tekort bij uitwinning niet tenietgaat (tenzij dit tussen partijen zou zijn overeengekomen).

104 Leidraad *Wwft* voor pandhuizen 2022, nr. 1.

105 Zie voor deze gevallen art. 3 lid 5 *Wwft*.

106 Leidraad *Wwft* voor pandhuizen 2022, nr. 8.

Voor het pandhuis geldt een bewaarplicht van vijf jaar voor documenten die zijn gebruikt voor het cliëntenonderzoek.¹⁰⁷ Indien een melding is gedaan van een ongebruikelijke transactie, dienen de meldgegevens gedurende vijf jaar na het tijdstip van de melding te worden bewaard.¹⁰⁸

111. *Duitsland: Gesetz über das Kreditwesen.* In Duitsland zal een pandhuis (*Pfandleiher*) in beginsel kwalificeren als kredietinstelling (*Kreditinstitut*).¹⁰⁹ § 2(1) onder 5 van de *Gesetz über das Kreditwesen* (KWG) maakt echter een uitzondering voor 'Unternehmen des Pfandleidgewerbes, soweit sie dieses durch Hingabe von Darlehen gegen Faustpfands betreiben.' Om onder de uitzondering te vallen, dient derhalve sprake te zijn van een lening gesecureerd met een vuistpand (*Faustpfand*). Het begrip Faustpfand komt echter niet voor in de regeling van pandrecht in het BGB (§ 1204 BGB), noch in de regeling voor pandbelening in de Gewerbeordnung (§ 34 GewO) of de PfandIV. Algemeen wordt echter aangenomen dat met Faustpfand wordt bedoeld op een pandrecht op een roerende zaak waarbij de zaak aan de pandnemer in directe bewaring (in de vuist) wordt gegeven.¹¹⁰ Omdat een Faustpfand slechts betrekking kan hebben op roerende zaken (*beweglicher Sachen*), geldt de uitzondering niet indien het pandhuisbedrijf andere goederen dan roerende zaken aanneemt.¹¹¹ Voor de uitzondering voor pandhuizen van toepasselijkheid van de Gesetz über das Kreditwesen geldt tevens een beperking, in die zin dat deze niet van toepassing is als het pandhuis bancaire activiteiten verricht, die niet tot hun kenmerkende activiteiten (*eigentümlichen Geschäften*) behoren.¹¹² Als het pandhuis naast het verstrekken van leningen met onderpand van roerende zaken ook bedrijfsmatig andersoortige leningen verstrekt, zal het pandhuis vergunningplichtig zijn onder de Gesetz über das Kreditwesen.

4.7 CONSUMENTENBESCHERMING

4.7.1 Tweeledige doelstelling van Titel 7.2D BW

112. *Consumentenbescherming en voortbestaan van de commerciële pandhuizen.* De belangrijkste doelstelling voor de nieuwe regeling van pandbelening is de bescherming van consumenten.¹¹³ Uit hoofde van artikel 7:132 BW is

107 Art. 33 Wwft. Zie ook de Leidraad Wwft voor pandhuizen 2022, nr. 9.

108 Art. 34 Wwft.

109 Volgens §1 van de KWG zijn Kreditinstitute 'Unternehmen, die Bankgeschäfte gewerbsmässig oder in einem Umfang betreiben, der einen in kaufmännischer Weise eingerichteten Geschäftsbetrieb erfordert'. De 'Gewährung von Gelddarlehen' is volgens §1(1) onder 2 KWG een Bankgeschäft.

110 Damrau 2020, PfandIV § 1, Rz. 4.

111 Damrau 2020, PfandIV, § 1, Rz. 2.

112 § 2 (1) (3) KWG.

113 Kamerstukken II 2009/10, 24515, 182, p. 5; Kamerstukken II 2011/12, 33 334, 3, p. 4.

Titel 7.2D BW slechts van toepassing als de pandbelener een consument is. De pandbelener/consument wordt op verschillende manieren beschermd, zoals door een minimale beleningstermijn en een maximale pandbeleningsvergoeding (zoals nader beschreven in dit hoofdstuk). Titel 7.2D BW is ten behoeve van de pandbelener/consument dwingend recht (art. 7:140 BW). Hiervan kan niet ten nadele van de pandbelener worden afgeweken.

De wetgever heeft bij het opstellen van de nieuwe regeling naast de bescherming van de consument ook beoogd het voortbestaan van commerciële pandhuizen niet in gevaar te brengen.¹¹⁴ Er is behoefte aan de diensten van de commerciële pandhuizen en het is daarom in het belang van de consument dat de bescherming niet zover gaat dat de commerciële pandhuizen niets meer kunnen verdienen. Deze afweging van belangen is terug te vinden in de keuzes die de wetgever heeft gemaakt, bijvoorbeeld ten aanzien van de maximale pandbeleningsvergoeding.¹¹⁵ In de afweging tussen de bescherming van de pandbelener en het belang van de vrije markt voor deze dienstverlenende sector, heeft het belang van de pandbelener volgens de wetgever uiteindelijk voorrang.¹¹⁶ Desondanks heeft de wetgever bij de vormgeving van de wetgeving voor pandbelening relatief veel belang gehecht aan het voortbestaan van de markt, zoals bij het bepalen van de maximale pandbeleningsvergoeding en de afwezigheid van een verplichting de meeropbrengst af te dragen.¹¹⁷ Deze afweging van belangen komt aan de orde in par. 4.7.6 over de maximale pandbeleningsvergoeding en par. 4.8 met betrekking tot afdracht van de overwaarde.

113. *Duitsland: geen consumentenwetgeving.* Het uitgangspunt van de PfandIV is de bescherming van het algemeen belang (*Schutz der Allgemeinheit*) en dat van de pandbelener (*Verpfänder*).¹¹⁸ Omdat het begrip *Verpfänder* niet beperkt is tot consumenten, kan het ook een pandbelener betreffen die een beroep of bedrijf uitoefent. Anders dan het geval is in Titel 7.2D BW, is geen sprake van dwingend recht. De PfandIV verplicht het pandhuis op bepaalde punten af te wijken van het commune burgerlijk recht. Nakoming van de vereisten van de PfandIV is een voorwaarde voor de vergunning voor het uitoefenen van het bedrijf van pandhuis.¹¹⁹

---

114 Zie over dit tweeledige doel ook het advies van de Raad van State, Kamerstukken II 2011/12, 33 334, 4, p. 2.

115 Kamerstukken II 2011/12, 33 334, 3, p. 6-8.

116 Kamerstukken II 2011/12, 33334, 3, p. 7.

117 Bij de internetconsultatie heeft het Nibud hierover opgemerkt dat dit niet strookt met de invalshoek bij de regeling van consumptief krediet waar de consumentenbescherming meer op de voorgrond heeft gestaan. Zie <https://www.internetconsultatie.nl/pandbelening/details>; reactie van Nibud van 7 augustus 2011.

118 § 34 (1) GewO.

119 § 1 PfandIV.

4.7.2 Precontractuele informatieverplichtingen

114. *Precontractuele informatieverplichting*. Een van de belangrijke uitgangspunten van de wetgever is dat de consument bij het aangaan van de overeenkomst moet weten wat de voorwaarden en de kosten van de belening zijn. Die informatie dient op duidelijke en begrijpelijke wijze toegankelijk te zijn. In de overeenkomst moet de klant schriftelijk worden geïnformeerd over de essentialia van de overeenkomst.¹²⁰ Voor deze informatieplicht wordt in artikel 7:133 BW uitdrukkelijk aangesloten bij de regeling voor oneerlijke handelspraktijken in de artikelen 193c-193e Boek 6 BW. Deze artikelen schrijven voor dat de pandbelener in staat moet zijn om een geïnformeerd besluit te nemen. Dit betekent dat de pandbelener mondeling of schriftelijk informatie moet ontvangen over de belangrijkste kenmerken van het product en de voorwaarden die zijn verbonden aan de overeenkomst. De pandbelener moet deze informatie ontvangen voor het sluiten van de overeenkomst. De informatie moet helder en ondubbelzinnig zijn. De pandbelener moet bovendien voldoende tijd worden gelaten om de aanbieding van het pandhuis te doorgronden en eventueel te vergelijken met aanbiedingen van andere pandhuizen, opdat hij goed geïnformeerd een besluit kan nemen. Voorts mogen reclame-uitingen van het pandhuis niet misleidend zijn.¹²¹

In aanvulling op deze algemene bepalingen bepaalt artikel 7:133 BW dat, voordat de pandbelener aan de overeenkomst van pandbelening is gebonden, deze kennis moet kunnen nemen van (a) de pandbeleningsvergoeding per maand uitgedrukt in een percentage van de geldsom en (b) de lengte van de beleentermijn.¹²² Volgens de wetgever is deze informatieverplichting niet of niet duidelijk uit de genoemde bepaling af te leiden en laat Richtlijn 2005/29/EG betreffende oneerlijke handelspraktijken ingevolge overweging 9 van de preambule een dergelijke aanvulling toe.¹²³

De wetgever heeft ervoor gekozen om in Titel 7.2D BW de wijze waarop het pandhuis de pandbelener informeert, niet te reguleren. Het pandhuis kan er bijvoorbeeld voor kiezen om de informatie op de etalageruit weer te geven of juist om iedere klant mondeling over deze aspecten te informeren.¹²⁴ Weergave op een etalageruit kan voldoende zijn, mits de weergave naar inhoud, vormgeving en plaatsing voldoende duidelijk in het oog springt en zonder moeite kan worden begrepen.¹²⁵ De wetgever meent dat

---

120 Kamerstukken II 2009/10, 24 515, 182, p. 6.

121 Kamerstukken II 2011/12, 33 334, 3, p. 5.

122 In de memorie van toelichting (Kamerstukken II 2011/12, 33 334, 3, p. 15) staat dat de pandbelener ook kennis moet kunnen nemen van de wijze waarop de pandbeleningsvergoeding wordt berekend, maar deze verplichting is niet terug te vinden in artikel 7:133 BW.

123 Kamerstukken II 2011/12, 33 334, 3, p. 13.

124 Kamerstukken II 2012/13, 33 334, 6, p. 12-13.

125 Kamerstukken II 2012/13, 33 334, 6, p. 8-9.

het moeilijk is om een algemene regel voor de tijd die voldoende is voor de pandbelener om kennis te nemen van de consequenties die aan een belening zijn verbonden, te geven. Van belang hierbij is of de pandbelener al de nodige ervaring op dit gebied heeft of juist niet en of hij wellicht een regelmatige klant is dan wel voor het pandhuis een onbekende is.¹²⁶

115. *Sanctie bij niet-naleving.* Titel 7.2D BW bevat geen bepaling over sancties bij schending van de hieruit voortvloeiende verplichtingen. De pandbelener heeft bij niet-nakoming van de precontractuele informatieverplichtingen van artikel 7:133 BW verschillende mogelijkheden voor acties.¹²⁷ Het meest voor de hand ligt een vordering tot schadevergoeding op grond van onrechtmatige daad op basis van artikel 6:162 BW.¹²⁸ Als sprake is van een oneerlijke handelspraktijken, kan de pandbelener een beroep doen op artikel 6:193b BW.¹²⁹ Daarbij geldt de omkering van bewijslast voorzien in artikel 6:193j lid 2 BW. De pandbelener hoeft slechts te stellen dat de door het pandhuis verstrekte informatie onjuist of onvolledig is. Vervolgens dient het pandhuis te bewijzen dat de schade noch aan zijn schuld te wijten is noch op andere grond voor zijn rekening komt. Ook is een actie tot vernietiging van de overeenkomst van pandbelening mogelijk op grond van oneerlijke handelspraktijken (art. 6:193j lid 3 BW). Ook vernietiging op grond van dwaling behoort tot de mogelijkheden (art. 6:228 BW).¹³⁰

4.7.3 Vormvereisten

116. *Vorm van de overeenkomst van pandbelening.* Artikel 7:134 BW bevat voorschriften voor de overeenkomst van pandbelening wat betreft de vorm en de inhoud. Voor de vormvereisten in het eerste lid van artikel 7:134 BW wordt aansluiting gezocht bij artikel 7:61 lid 1 BW met betrekking tot consumentenkredietovereenkomsten.¹³¹ De overeenkomst moet op papier of op een andere duurzame drager worden aangegaan.¹³² Ook moet het pandhuis

126 Kamerstukken II 2012/13, 33 334, 6, p. 9.

127 Zie Van der Weide 2019/116. Van der Weide vermeldt als mogelijkheid ook schadevergoeding vanwege strijd met de redelijkheid en billijkheid (artikel 6:2 BW).

128 In de nota naar aanleiding van het verslag merkt de minister naar aanleiding van vragen bij de parlementaire behandeling op dat het meest voor de hand liggend gevolg van schending van de precontractuele verplichtingen is dat het pandhuis onrechtmatig handelt. Ook is volgens de minister denkbaar dat het pandhuis gebonden is aan de verstrekte informatie indien op basis hiervan een overeenkomst tot stand is gekomen. Kamerstukken II 2012/13, 33 334, 6, p. 5.

129 Asser/Biemans & van Schaick 7-IA 2021/256.

130 Zie hiervoor nader par. 4.8.

131 Kamerstukken II 2011/12, 33 334, 3, p. 14.

132 Voor de definitie van duurzame drager, zie art. 7:57 lid 1 sub m BW. Dit artikel is ingevoerd in het kader van implementatie van de Richtlijn Consumentenkrediet (Richtlijn 2008/48, PbEU 2008, L 133). Het Hof van Justitie van de Europese Unie heeft bepaald dat een website niet als duurzame drager geldt (HVJ EU 5 juli 2012, zaaknr. C49/11, NJ 2012, 542 (Content Services)).

aan de pandbelener een exemplaar van de overeenkomst verstrekken en zelf een exemplaar behouden.

117. *Sanctie bij niet naleving.* In het geval van artikel 7:134 lid 1 BW is sprake van een vormvereiste. Bij schending hiervan is op grond van artikel 3:39 BW de overeenkomst nietig, tenzij uit de wet anders voortvloeit. Dat laatste is niet het geval. Volgens de wetgever blijft bij nietigheid van de overeenkomst van pandbelening het pandhuis zonder meer verplicht de beleende zaak aan de pandbelener terug te geven, ook nadat een eventueel mondeling afgesproken beleentermijn is verstreken.¹³³ Over de vraag of het pandhuis ook gehouden is de zaak af te geven zonder dat de beleensom en de pandbeleningsvergoeding door de pandbelener zijn (terug)betaald, vermeldt de wetgever niets.¹³⁴

4.7.4 Inhoud van de overeenkomst van pandbelening

118. *Inleiding.* Op de overeenkomst van pandbelening zijn de algemene bepalingen van het Burgerlijk Wetboek van toepassing, waaronder de regels betreffende de bescherming van de pandbelener ter zake van algemene voorwaarden (artikel 6:231 e.v. BW). In aanvulling daarop zijn bij de pandbelening door overdracht de bepalingen van koop in Boek 7 van toepassing.

Uit de omschrijving van de overeenkomst van pandbelening in artikel 7:130 BW volgt dat de pandbelener gehouden is de zaak in de macht van het pandhuis te brengen en het pandhuis daartegenover gehouden is een geldsom ter beschikking te stellen aan de pandbelener. Het pandhuis heeft hierbij de taak om de waarde van de zaak vast te stellen.¹³⁵ Regels voor de taxatie van de zaak worden in Titel 7.2D BW niet gegeven. In de praktijk zal deze voor gebruiksgoederen worden bepaald aan de hand van de prijs van vergelijkbare goederen en de staat waarin het goed zich bevindt. De beleensom is meestal een percentage van de waarde die varieert tussen de 50 en 75%. Bij goud en zilver wordt de waarde vastgesteld door te kijken naar een combinatie van goud-of zilverkoers, het gewicht en de te verwachten veilingprijs.¹³⁶

Het pandhuis dient de beleende zaak in bewaring te nemen en daarvoor als een goed huisvader te zorgen zolang de zaak niet is 'gelost'.¹³⁷ Het pandhuis heeft een zorgplicht voor de zaak. Bij pandbelening door vestiging van een pandrecht is de zorgplicht van het pandhuis als pandhouder gebaseerd

---

133 Kamerstukken II 2012/13, 33 334, 6, p. 5.

134 Volgens Biemans & van Schaick lijkt een beroep op een retentierecht door het pandhuis in dat geval in strijd met de ratio van de bescherming van de pandbelener. Het pandhuis zal de beleende zaak niet kunnen verkopen, maar een executoriale titel moeten halen bij de kantonrechter. Asser/Biemans & Van Schaick 7-IA 2021/257. Zie over een retentierecht van het pandhuis nader par. 6.8.2.8.

135 Kamerstukken II 2012/13, 33 334, 6, p. 11.

136 Rapport Pandhuizen in Nederland 2009, p. 29; Kamerstukken II 2011/12, 33 334, 3, p. 2.

137 Van der Weide 2019/119.

op artikel 3:243 lid 1 BW jo artikel 7:138 BW.¹³⁸ Bij pandbelening door overdracht wordt het pandhuis eigenaar onder ontbindende voorwaarde van de zaak. Algemeen wordt aangenomen dat de persoon aan wie een goed onder ontbindende voorwaarde is overgedragen een zorgplicht rust met betrekking tot het betreffende goed.¹³⁹ De zorgplicht van het pandhuis komt in meer detail aan de orde in par. 6.5.2 voor pandbelening door vestiging van een pandrecht en in par. 7.6.2 voor pandbelening door overdracht.

119. *Contractuele informatie.* Artikel 7:134 lid 2 BW noemt een aantal gegevens die in de overeenkomst van pandbelening moeten worden vermeld. De overeenkomst van pandbelening moet vermelden: (a) de identiteit en geografische adressen van de pandbelener en het pandhuis en van de eventueel opgetreden tussenpersoon, (b) een omschrijving van de beleende zaak, (c) de aan de pandbelener ter beschikking gestelde geldsom, (d) de lengte van de beleentermijn, (e) het type pandbelening, (f) de pandbeleningsvergoeding per maand, uitgedrukt in een percentage van de ter beschikking gestelde geldsom, en de wijze waarop deze vergoeding berekend is, (g) het totale bedrag dat de pandbelener binnen de beleentermijn moet betalen om recht op teruggave van de zaak te hebben, uitgaande van voldoening van dat bedrag op de laatste dag van de beleentermijn en met aanduiding van de wijze waarop dat bedrag bij eerdere voldoening wordt berekend, (h) de voorwaarden waaronder en de wijze waarop de beleentermijn kan worden verlengd, (i) het recht van de pandbelener op onverwijld afgifte bij terugbetaling van de geldsom en voldoening van de pandbeleningsvergoeding en (j) de verdere voorwaarden die op de overeenkomst van toepassing zijn. Bij dit laatste kan gedacht worden aan bepalingen over aansprakelijkheid, bewaring en verzekering van de in bewaring gegeven zaak.¹⁴⁰

De lijst met de te vermelden gegevens is veel beperkter dan bij artikel 7:62 lid 2 BW voor de consumentenkredietovereenkomst. Volgens de wetgever is dit te verklaren doordat het bij pandbelening om een ander soort kredietverlening gaat. In de memorie van toelichting bij de wijziging van Boek 7 bij de implementatie van Richtlijn nr. 2008/48/EG voor consumentenkrediet wordt hierover opgemerkt dat pandbelening niet goed aansluit bij de regeling in de Richtlijn en wordt met name genoemd dat bij pandbelening andere voorschriften ten aanzien van precontractuele informatie en de inhoud van het contract gewenst zijn dan bij consumentenkrediet.¹⁴¹

De bovenstaande gegevens dienen in de overeenkomst van pandbelening op duidelijke en beknopte wijze te worden vermeld.¹⁴² In het bijzonder

---

138 Asser/Biemans & Van Schaick 7-IA 2021/259.

139 Stolz 2015, p. 535 en de daar genoemde literatuur en jurisprudentie.

140 Voor zover het gaat om bedingen in algemene voorwaarden die niet als kernbeding kunnen worden beschouwd is een beroep op de algemene voorwaardenregeling van art. 6:231 e.v. BW mogelijk.

141 Kamerstukken II 2009/10, 32 339, 3, p. 15.

142 Kamerstukken II 2012/13, 33 334, 3, p. 5.

is hierbij van belang dat de beleende zaak duidelijk is beschreven, zodat geen misverstand kan ontstaan op welke zaak de pandbelening betrekking heeft wanneer de zaak wordt 'gelost'.¹⁴³

120. *Sanctie bij niet naleving.* Bij schending van de informatieverplichting van artikel 7:134 lid 2 BW is de nietigheidssanctie niet van toepassing, omdat deze verplichtingen uitsluitend in het belang van de pandbelener zijn opgenomen. De pandbelener heeft in dat geval het recht om op grond van artikel 7:140 jo 3:40 lid 2 BW de overeenkomst geheel of gedeeltelijk te vernietigen naar mate deze daarbij belang heeft. Dit loopt in de pas met wat geldt voor artikel 7:61 lid 2 BW betreffende consumentenkrediet. Ook zal sprake zijn van een toerekenbare tekortkoming van het pandhuis, op basis waarvan door de pandbelener de overeenkomst van pandbelening kan worden ontbonden en schadevergoeding kan worden gevorderd.¹⁴⁴

Een belangrijk inhoudelijk vereiste voor de overeenkomst van pandbelening is dat hieruit blijkt van welk type pandbelening sprake is. Het is de vraag wat het gevolg is als de vereiste keuze tussen de twee in artikel 7:130 lid 1 BW genoemde varianten van pandbelening niet in de overeenkomst van pandbelening wordt gemaakt. In dat geval zal de gemaakte afspraak moeten worden geïnterpreteerd. Voor de kwalificatie van de overeenkomst dienen twee stappen worden gevolgd: eerst dienen op basis van de Haviltex-maatstaf de rechten en verplichtingen van partijen te worden vastgesteld. Nadat de rechter met behulp van die maatstaf de inhoud van de overeenkomst en daarmee de wederzijdse rechten en verplichtingen van partijen heeft vastgesteld, kan hij beoordelen van welk type pandbelening de overeenkomst de kenmerken heeft.¹⁴⁵ Dat zal niet altijd eenvoudig zijn, omdat bij beide types pandbelening de zaak in de macht van het pandhuis wordt gebracht, de pandbelener een geldsom ontvangt en de pandbelener de zaak terugkrijgt als deze dit bedrag inclusief de pandbeleningsvergoeding aan het einde van de beleentermijn betaalt resp. terugbetaalt. Om die reden is bepleit om in de wet te bepalen dat, indien bewijs van een keuze ontbreekt, een voorselectie wordt gemaakt, waarbij met het oog op de vermeende grotere belenersvriendelijkheid de voorkeur wordt uitgesproken voor pandbelening door vestiging van een pandrecht als voorzien onder a van artikel 7:130 lid 1 BW.¹⁴⁶

---

143 Biemans & van Schaick menen dat door het pandhuis in de overeenkomst van pandbelening dezelfde gegevens dienen te worden vermeld als die welke voortvloeien uit de verplichting die uit artikel 473 Sr voortvloeit om een administratie bij te houden als bedoeld in artikel 2 Uitvoeringsbesluit ex artikel 437 lid 1 Sr. Asser/Biemans & van Schaick 7-IA 2021/261. Zie hierover par. 4.11.1.

144 Asser/Biemans & Van Schaick 7-IA 2021/262

145 Voor de pachtovereenkomst, HR 20 december 2019, ECLI:NL:HR:2019:2034, NJ 2020/43, JAR 2020/52, afl.3, m.nt. E. Verhulp; voor de arbeidsovereenkomst, HR 6 november 2020, ECLI:NL:HR:2020:1946, NJ 2021/116, m.nt. E. Verhulp; USZ 2020/300, m.nt. G.C. Boot. Zie in meer detail par. 4.4.5.

146 Spanjaard 2013, p. 143.

121. *Contractuele informatieverplichtingen in Duitsland.* De PfandIV bevat geen precontractuele informatieverplichtingen voor het pandhuis. Wel kent de PfandIV vereisten ten aanzien van de vorm van de overeenkomst en de daarin op te nemen informatie. Deze verschillen inhoudelijk niet materieel van de verplichtingen onder Titel 7.2D BW. Het pandhuis is verplicht om onmiddellijk na het afsluiten van de overeenkomst van pandbelening een ondertekende pandbrief (*Pfandschein*) af te geven aan de pandbelener (§ 6 (1) PfandIV). Ten aanzien van de overeenkomst (*Pfandleihvertrag*) gelden geen vormvereisten. Voor de pandbrief wel. De pandbrief dient goed leesbaar te zijn en de volgende gegevens te vermelden, naast de toepasselijke algemene voorwaarden (waaronder de AGB): (1) het nummer van de overeenkomst van pandbelening en bij novatie van de overeenkomst, het nummer van de eerdere overeenkomst en van de genoveerde overeenkomst, (2) de datum van de overeenkomst, (3) de naam, geboortedatum en adres van de pandbelener, alsmede het type identiteitskaart waar deze gegevens uit afkomstig zijn en de uitgevende instantie, (4) het bedrag en de datum waarop de lening dient te worden afgelost, (5) door partijen gemaakte afspraken voor zover deze niet zijn opgenomen in de algemene voorwaarden (*allgemeinen Geschäftsbedingungen*) van het pandhuis, (6) datum van teruggave van de zaak, (7) een omschrijving van de beleende zaak (§ 6 (2) jo. § 3 (2) Nr. 1 t/m 3 en 5 t/m 8 PfandIV).

4.7.5 Beleentermijn

122. *Minimale beleentermijn.* In de Pandhuiswet 1910 gold voor de particuliere pandhuizen een minimale beleentermijn van zes maanden (art. 21 lid 1 PHW). Voor de gemeentelijke pandhuizen moest dit in het reglement worden geregeld. Door de gemeentelijke pandhuizen werd een termijn van drie tot zes maanden gehanteerd.¹⁴⁷ De wetgever beoordeelde deze termijn als te lang. Met name gebruiksgoederen kennen een snelle waardedaling. Als de beleentermijn te lang is, zullen pandhuizen minder snel bereid zijn niet-waardevast goederen als onderpand te accepteren. Door particuliere pandhuizen werd veelal een termijn van vier weken of een maand gehanteerd. Deze kortere termijn hangt samen met de gemiddeld veel lagere beleensom bij de commerciële pandhuizen. De wetgever vindt deze termijn voor veel consumenten te kort om zijn zaak terug te halen, waarbij erop wordt gewezen dat uit het Rapport pandbelening in Nederland 2009 blijkt dat deze termijn in 35% van de gevallen wordt verlengd. De wetgever acht de in artikel 7:135 lid 1 BW vastgelegde minimale beleningstermijn van twee maanden billijk. Met deze minimale termijn wordt de klant beter in de gelegenheid gesteld om het goed terug te halen dan bij een termijn van een maand, terwijl tegelijkertijd recht wordt gedaan aan het karakter van de zaak.¹⁴⁸

147 Kamerstukken II, 2011/12, 33 334, 3, p. 5-6.

148 Kamerstukken II 2009/10, 24515, 182, p. 6; Kamerstukken II, 2011/12, 33 334, 3, p. 5-6; Kamerstukken II 2011/12, 4, p. 5.

Het staat de pandhuizen vrij om een langere beleentermijn aan te bieden. Hierbij kunnen maatschappelijke motieven een rol spelen, zoals bij de gemeentelijke pandhuizen, of concurrentieoverwegingen zoals bij de commerciële pandhuizen.¹⁴⁹ Uit de internetconsultatie bleek dat de gemeentelijke pandhuizen voorstander zijn van handhaving van de termijn van zes maanden.¹⁵⁰ Bij de Amsterdamse Stadsbank van Lening is de beleentermijn thans maximaal negen maanden.¹⁵¹

123. *Sanctie bij niet naleving.* Een beleentermijn korter dan twee maanden is in strijd met een dwingende wetbepaling, waardoor de overeenkomst van pandbelening ingevolge artikel 3:40 lid 2 vernietigbaar is door de pandbelener. Ook zou de pandbelener schadevergoeding kunnen vorderen op grond van een toerekenbare tekortkoming (art. 6:74 lid 1 BW) of de overeenkomst van pandbelening kunnen ontbinden al dan niet gecombineerd met een vordering tot schadevergoeding (art. 6:265 BW jo 6:277 BW).¹⁵²

124. *Verlenging van de beleentermijn.* Behalve een langere beleentermijn kunnen partijen ook een verlenging van de beleentermijn overeenkomen. De voorwaarden waaronder en de wijze waarop verlenging kan geschieden moeten op basis van artikel 7:134 lid 2 onder h BW in de overeenkomst van pandbelening worden opgenomen. De wetgever heeft echter voor ogen gestaan dat verlenging van de overeenkomst van pandbelening ook mogelijk is zonder dat dit bij het aangaan hiervan is overeengekomen.¹⁵³ De verlenging behoeft niet ten minste twee maanden te bedragen, maar mag ook korter of langer zijn.¹⁵⁴ Het verlengen van de termijn laat de bescherming van de pandbelener in stand. De overeenkomst van pandbelening waarvoor de bescherming geldt, blijft volledig van kracht. De pandbeleningsvergoeding zal niet hoger mogen zijn dan het wettelijk maximum. Het pandhuis zal wel moeten aangeven hoe hoog het totale bedrag is dat de pandbelener binnen de verlengde beleentermijn moet betalen om recht op teruggave van de zaak te hebben.¹⁵⁵

Bij de gemeentelijke pandhuizen werd de mogelijkheid geboden om in plaats van verlenging van de overeenkomst van pandbelening deze te beëindigen en een nieuwe overeenkomst te sluiten voor hetzelfde pand

---

149 Kamerstukken II 2011/12, 33 334, 3, p. 5-6 en p. 14; Kamerstukken II 2012/13, 33 334, 6, p. 5 en p. 14.

150 <https://www.internetconsultatie.nl/pandbelening/details>; brieven van de Kredietbank Den Haag van 4 augustus 2011 en van de Amsterdamse Stadsbank van Lening van 27 juli 2011.

151 Zie artikel 2.1 van de Beleenovereenkomst van de Amsterdamse Stadsbank van Lening (bijlage 2).

152 Van der Weide 2019/120.

153 Kamerstukken II 2012/13, 33 334, 6, p. 9.

154 Kamerstukken II 2011/12, 33 334, 3, p. 6. Anders: Van der Weide 2019/132 die meent dat de periode van de verlenging minimaal twee maanden dient te zijn.

155 Kamerstukken II 2011/12, 33 334, 3, p. 6.

(schuldvernieuwing).¹⁵⁶ In dat geval werd de eis gesteld dat de pandbelener de pandbeleningsvergoeding die verschuldigd is over de aanvankelijke beleentermijn moet betalen.¹⁵⁷ Een dergelijke vernieuwing werd ook toegepast als de pandbelener binnen de beleentermijn een deel afloste op het ter beschikking gestelde bedrag. Daarmee kon de pandbelener de rentelast drukken.

125. *Minimale beleentermijn in Duitsland.* § 5 (1) PfandIV bepaalt dat het pandhuis een minimale beleentermijn van drie maanden dient aan te houden. Een langere termijn kan vrij worden overeengekomen. Gezien de hoge aan pandbelening verbonden kosten komt een lange beleentermijn echter niet vaak voor.¹⁵⁸ Een beleentermijn voor onbepaalde tijd is niet toegestaan (§ 5 (2) PfandIV).

Indien de beleentermijn wordt verlengd of de overeenkomst van pandbelening anderszins wordt gewijzigd, dient het pandhuis aan de pandbelener een nieuwe pandbrief ter hand te stellen (§ 6 (3) PfandIV). Het doel van deze bepaling is om verschillen tussen de inhoud van de pandbrief en de administratie van het pandhuis te voorkomen.¹⁵⁹ Het gaat om aanpassing van een bestaande overeenkomst, niet om het aangaan van een nieuwe overeenkomst. Verlenging van de beleentermijn is alleen mogelijk met instemming van het pandhuis en tegen betaling van de rente en kosten.¹⁶⁰ Indien het verzoek wordt gedaan gedurende de looptijd van de beleentermijn, zal de verlenging van de beleentermijn pas ingaan op de datum dat de oorspronkelijke beleentermijn eindigt. Ook de tot die datum verschuldigde rente en kosten kunnen door het pandhuis bij verlenging in rekening worden gebracht.¹⁶¹

---

156 Zie hiervoor de hieronder in par 4.12.2 beschreven uitspraak van de Rechtbank Rotterdam (Rb. Rotterdam 28-01-2016, ECLI:NL:RBROT:2016:569. Zie voorts artikel 4 van de Beleenovereenkomst van de Amsterdamse Stadsbank van Lening (bijlage 2) waar wordt gesproken over ‘opnieuw belenen’ nadat de oorspronkelijke beleentermijn is verstreken. In een eerdere versie van de Beleenovereenkomst (uit 2015) werd de mogelijkheid om te verlengen beperkt tot een bepaalde categorie goederen en werd voor beleningen voor 1 juli 1014 gesproken over ‘herbelenen’ en voor beleningen na die datum over ‘verlengen.’

157 In zijn vonnis van 28 januari 2016, Rb. Rotterdam 28-01-2016, ECLI:NL:RBROT:2016:569, oordeelde de rechtbank Rotterdam dat deze voorwaarde niet in strijd is met de tekst en strekking van titel 2D van Boek 7 BW en vernietigde de besluiten van de ACM van 9 januari 2015, nr. 13.0843.40, waarin een bindende aanwijzing was gegeven inhoudende dat het stellen van deze voorwaarde een overtreding oplevert van art. 7:131 onder c BW jo. art. 7:137 BW jo. art. 7:139 BW. Zie hieronder par. 4.12.2.

158 Damrau 2020, p. 119.

159 Bundesrat-Drucksache, 402/60, II zu § (6), te vinden bij Damrau 2020, p. 270.

160 Nr. 5 AGB. In veel gevallen zal het pandhuis akkoord gaan met verlenging zonder betaling van rente en kosten en de geldsom verhogen met de onbetaalde rente en kosten. In dat geval is sprake van een nieuwe overeenkomst. Zie Damrau 2020, p. 241.

161 Damrau 2020, AGB, Nr. 5, Rz. 1-7.

Gedeeltelijke betaling van het geleende bedrag wordt niet beschouwd als een wijziging van de overeenkomst. Het pandhuis is niet verplicht een gedeeltelijke betaling te aanvaarden.¹⁶² Algemeen wordt echter aangenomen dat het pandhuis op grond van de goede trouw gezien haar positie en die van de pandbelener redelijkerwijs gehouden is om gedeeltelijke betalingen te accepteren.¹⁶³ Op grond van de imputatieregeling in het BGB wordt de gedeeltelijke betaling eerst geboekt ten laste van de kosten, vervolgens van de verschuldigde rente en tenslotte van het geleende bedrag (§ 367 (1) BGB). Indien de pandbelener bij gedeeltelijke betaling een andere imputatieregeling bedingt, heeft het pandhuis het recht om de gedeeltelijke betaling te weigeren zonder in strijd met de goede trouw te handelen.¹⁶⁴ De pandbrief hoeft bij gedeeltelijke betaling niet te worden teruggegeven aan het pandhuis. Wel dient – indien mogelijk – in de pandbrief kwijting te worden verleend voor de betaling. In ieder geval dient de betaling in de boekhouding van het pandhuis te worden ingeschreven.¹⁶⁵

Voor het geval dat het pandhuis bereid is om een gedeeltelijke betaling te aanvaarden, geeft § 10 (1) tweede zin PfandIV een regeling voor berekening van rente en kosten. Het pandhuis is gehouden bij een gedeeltelijke betaling de rente en kosten te berekenen op basis van het bedrag van de nog resterende schuld.

4.7.6 Pandbeleningsvergoeding

126. *Maximale pandbeleningsvergoeding.* Artikel 7:137 BW voorziet in een maximale pandbeleningsvergoeding. Het betreft een maandrente met een bij algemene maatregel van bestuur vastgesteld percentage. Naast de pandbeleningsvergoeding mogen geen additionele kosten in rekening worden gebracht zoals voor bijvoorbeeld taxatie, opslag en administratie. Het instellen van een maximale pandbeleningsvergoeding sluit aan bij de wens van de wetgever om de pandbelener te beschermen tegen hoge rentetarieven. Ook zal de pandbelener bij een lagere pandbeleningsvergoeding eerder in staat zijn de beleende zaken terug te halen. De introductie van een maximale pandbeleningsvergoeding past ook bij de regelgeving op het gebied van het consumentenkrediet.¹⁶⁶

127. *Differentiatie van de pandbeleningsvergoeding.* Bij de totstandkoming van de Pandhuiswet 1910 werd een wettelijke vaststelling van een maximale vergoeding niet doenlijk geacht gezien de aard van het beleenbedrijf. In de visie van de toenmalige wetgever hing de hoogte van de te berekenen rente af van de waarde van de panden. Bij een lage beleensom zal de rente

---

162 § 266 BGB.

163 Damrau 2020, PfandIV, § 5, Rz. 52a.

164 § 367 (2) BGB. Damrau 2020, PfandIV, § 5, Rz. 52b.

165 Damrau 2020, PfandIV, § 6, Rz. 21.

166 Kamerstukken II 2011/12, 33 334, 3, p. 6.

hoger moeten zijn dan bij panden met een hoge beleensom. Het werd aan het gemeentebestuur overgelaten om per gemeente de maximale tarieven te bepalen.¹⁶⁷ De Afdeling advisering van de Raad van State heeft in haar advies bij het wetsontwerp voor Titel 7.2D BW ook gewezen op de mogelijkheid van differentiatie van de pandbeleningsvergoeding. Als het gaat om waardevaste zaken, zoals goud en zilver (sieraden), zou een lager rentepercentage kunnen worden vastgesteld. De waardevaste zaken worden veelal bij de gemeentelijke pandhuizen verpand en die hebben bij de internetconsultatie laten weten dat het rentepercentage van 1,33% voor hen toereikend is.¹⁶⁸ Voor minder waardevaste gebruiksgoederen die veelal bij commerciële pandhuizen worden beleend zou dan een hoger percentage kunnen gelden.¹⁶⁹ Ook de VVD-fractie heeft gevraagd naar de wenselijkheid van een gedifferentieerd rentepercentage.¹⁷⁰ Door de minister wordt deze mogelijkheid van de hand gewezen met als argument dat één maximum voor alle zaken het meest eenvoudig is en het minst belastend voor pandhuizen. Er wordt op gewezen dat het de pandhuizen vrij staat om een lagere pandbeleningsvergoeding te vragen of om verschillende tarieven te hanteren voor verschillende soorten zaken, zolang het maximum maar wordt gerespecteerd.¹⁷¹

128. *Hoogte van de pandbeleningsvergoeding.* Bij het bepalen van de maximale hoogte van de pandbeleningsvergoeding tracht de wetgever een evenwicht te vinden tussen enerzijds de bescherming van de consument en anderzijds het voortbestaan van de (commerciële) pandhuissector. De maximale pandbeleningsvergoeding is in 2014 vastgesteld op 4,5% van de beleensom per maand.¹⁷² Dat is aanzienlijk hoger dan de toenmalige maximale rentevergoeding op basis van de Wet op het Consumentenkrediet (16% per jaar, dus 1,33% per maand). In de memorie van toelichting wordt dit verschil gemotiveerd door te wijzen op de hogere kostenstructuur van het belenen van panden ten opzichte van het uitlenen van geld. Als de maximale vergoeding voorzien op basis van de Wet op het Consumentenkrediet zou worden gehanteerd, zouden vrijwel alle particuliere pandhuizen met verlies draaien en de dienst niet langer aanbieden.¹⁷³ Het wettelijke maximum is echter wel aanzienlijk lager dan de door veel commerciële pandhuizen op dat moment gehanteerde vergoeding, die wel kon oplopen tot 20% per maand. Bij het bepalen van de hoogte van de vergoeding op 4,5% per maand is gekozen voor het in het Rapport pandhuizen in Nederland 2009 beschreven scenario waarin het bedrijfsmodel van pandhuizen

---

167 Zie par. 3.2.6.

168 <https://www.internetconsultatie.nl/pandbelening/details>; met name de brief van de Amsterdamse Stadbank van lening van 27 juli 2011, p. 3-4.

169 Kamerstukken II 2011/12, 33 334, 4, p. 3.

170 Kamerstukken II 2012/13, 33 334, 6, p. 3.

171 Kamerstukken II 2011/12, 33 334, 3, p. 6-8; Kamerstukken II, 2012/13, 33 334, 6, p. 3-4.

172 Stb. 2014, 213.

173 Kamerstukken II 2011/12, 33 334, 3, p. 6-7.

met de laagste kosten vermeerderd met een winststopslag is aangehouden.¹⁷⁴ Dit zal tot gevolg hebben dat de sector efficiënter zal moeten gaan werken om te overleven. Bij de internetconsultatie was er zware kritiek van de commerciële pandhuizen op de voorgestelde maximale vergoeding, niet alleen vanwege de hoogte op zich, maar ook op de inhoud van het Rapport Pandhuizen in Nederland 2009 en de wijze waarop het betreffende scenario was doorgerekend. Gedreigd werd om bij deze maximale vergoeding pandbelening niet langer als dienst aan te bieden naast de in- en verkoop van gebruikte goederen.¹⁷⁵ Dit risico wordt door de wetgever onderkend, maar hij geeft hier voorrang aan de bescherming van de pandbelener boven het belang van een vrije markt voor pandbelening.¹⁷⁶ Om de sector de gelegenheid te bieden het bedrijfsmodel aan te passen is de maximum vergoeding stapsgewijs ingevoerd: voor pandbeleningsovereenkomsten die zijn afgesloten voor 1 juli 2015 geldt een maximum percentage per maand van 9% en voor pandbeleningsovereenkomsten afgesloten op of na 1 juli 2015 geldt een maximale maandrente van 4,5%.¹⁷⁷

129. *Berekening van de pandbeleningsvergoeding.* De rente wordt berekend over de oorspronkelijke beleensom. Bij een nieuwe maand mag geen rente-op-rente effect ontstaan.¹⁷⁸ In de praktijk werken sommige pandhuizen met een pandbeleningsvergoeding per dag. Omdat de wet uitgaat van een maximum pandbeleningsvergoeding per maand, mogen de pandhuizen de vergoeding per gehele maand in rekening brengen. Het staat pandhuizen vrij om maar een gedeelte van de maandvergoeding in rekening te brengen, bijvoorbeeld gebaseerd op de dagrente, als de pandbelener de zaak gedurende de maand komt ophalen. Gebruik van de dagrente mag niet resulteren in een hogere pandbeleningsvergoeding dan die per maand is toegestaan.¹⁷⁹

Bij de parlementaire behandeling is gevraagd waarom een pandhuis kan bedingen dat de rente voor de lopende maand geheel in rekening wordt gebracht, ondanks dat de pandbelener het recht heeft de zaak eerder op te halen. De minister heeft ervoor gekozen om een dagrente niet dwingend voor te schrijven, omdat dit zou leiden tot meer rekenwerk, terwijl het om relatief geringe bedragen gaat, zeker als de geldsom ook beperkt van omvang is.¹⁸⁰ Ook hier een keuze voor de praktijk van de pandhuizen die niet in het voordeel is van de consument.

---

174 Rapport Pandhuizen in Nederland 2009, p. 49-60. Zie ook par 4.2.

175 <https://www.internetconsultatie.nl/pandbelening/details>: brief van GOODS4YOU-Benelux, vestiging Tilburg, van 2 augustus 2011 en brief van CASH4GOODS&GOODS4YOU, vestiging Rotterdam van 4 augustus 2011.

176 Kamerstukken II, 2011/12, 33 334, 3, p. 7-8.

177 Stb. 2014, 123.

178 Kamerstukken II 2011/12, 33 334, 3, p. 7.

179 Kamerstukken II 2011/12, 33 334, 3, p. 8.

180 Kamerstukken II 2012/13, 33 334, 6, p. 9. De Amsterdamse Stadsbank van lening werkt met een dagrente (artikel 3.2 van de Beleenovereenkomst, bijlage 2).

130. *Geen BTW verschuldigd over de pandbeleningsvergoeding.* In de nota van toelichting bij het Koninklijk Besluit van 13 maart 2014 wordt duidelijk gemaakt dat geen BTW over de pandbeleningsvergoeding is verschuldigd. Dat geldt voor beide types pandbelening als omschreven in artikel 7:130 lid 1 BW. Volgens de nota van toelichting bij het besluit is in beide gevallen 'immers het hoofddoel geldt ter beschikking te stellen en niet het overdragen van het in pand gegeven goed.'¹⁸¹ Voor pandbelening door overdracht lijkt dit standpunt niet goed te rijmen met het standpunt ten aanzien van de toepasselijkheid van de Dienstenrichtlijn. In de memorie van toelichting bij Titel 7.2D BW wordt ervan uitgegaan dat dit type pandbelening 'neerkomt op een koopovereenkomst van de betreffende zaak' en dat dus geen sprake is van een dienst in de zin van de Dienstenrichtlijn.¹⁸²

131. *Maximale pandbeleningsvergoeding in Duitsland.* In § 10 PfandIV wordt een maximale vergoeding voor rente en kosten vastgesteld. Volgens de toelichting op de PfandIV is hiervoor gekozen, omdat gezien het beperkte aantal commerciële pandhuizen geen echte markt voor pandbelening bestaat waarin concurrentie zich kan ontwikkelen.¹⁸³ De maximale rente die in rekening mag worden gebracht bedraagt 1% per maand.¹⁸⁴ Daarnaast mag het pandhuis de kosten van zijn bedrijfsvoering, waaronder de kosten voor het bewaren, de verzekering en de taxatie van de zaak, in rekening brengen.¹⁸⁵ De voor de bedrijfsvoering in rekening te brengen kosten variëren op basis van de hoogte van de lening (voor een lening tot 15 euro tot een lening tot 300 euro) van 1 euro tot 6,50 euro per maand. Bij leningen voor een bedrag hoger dan 300 euro geldt geen maximum.¹⁸⁶ Onder de bedrijfskosten vallen niet de kosten voor premie betaald ter zake van een op verzoek van de pandbelener speciaal afgesloten verzekering en kosten van advies ter zake van de waarde van de zaak.¹⁸⁷ De regeling komt erop neer dat de maximale in rekening te brengen bedrijfskosten van 6,67% per maand bij een lening van 15 euro omlaaggaan naar 2,17% per maand bij een lening van 300 euro. Behalve de bedrijfskosten kunnen door het pandhuis de noodzakelijke kosten van de uitwinning van de zaak in rekening worden gebracht.¹⁸⁸ Voor een lage beleensom ligt de maximale vergoeding hoger dan in Nederland, terwijl de maximale vergoeding voor een hoge beleensom lager is dan in Nederland.

---

181 Stb. 2014, 123.

182 Kamerstukken II 2011/12, 33 334, 3, p. 9

183 Bundesrat-Drucksache 402/60, S II, Zu § 10, te vinden bij Damrau 2020, Anh II, p. 271.

184 § 10 (1) Nr. 1 PfandIV.

185 § 10 (1) Nr. 2 PfandIV.

186 § 10 (1) Nr. 2 PfandIV, Anlage.

187 § 10 (2) PfandIV.

188 § 10 (1) Nr. 3 PfandIV.

De rente wordt berekend over de beleensom. De rente en kosten mogen net als in Nederland op maandbasis worden berekend. Indien de rente en kosten op maandbasis worden berekend, mag het pandhuis de vergoeding voor een volledige maand in rekening brengen ook als bij teruggave van de zaak de maand nog niet is verstreken.¹⁸⁹

4.7.7 Bevindingen met betrekking tot de consumentenbescherming in Titel 7.2D BW

132. *Ontbrekende informatieverplichtingen bij pandbelening.* De precontractuele informatieverplichtingen van het pandhuis en de verplichtingen ten aanzien van de inhoud van de overeenkomst van pandbelening zijn summier in vergelijking met die welke gelden bij een consumentenkrediet. In de literatuur is hierop kritiek geuit, omdat het in de kern om dezelfde soort kredietverlening zou gaan.¹⁹⁰ Het is de vraag of het inderdaad om dezelfde soort kredietverlening gaat. De wetgever meent van niet. In de, hierboven vermelde, memorie van toelichting bij de wijziging van Boek 7 bij de implementatie van Richtlijn nr. 2008/48/EG voor consumentenkrediet wordt hierover opgemerkt dat pandbelening niet goed aansluit bij de regeling in de Richtlijn en wordt met name genoemd dat bij pandbelening andere voorschriften ten aanzien van precontractuele informatie en de inhoud van het contract gewenst zijn dan bij consumentenkrediet.¹⁹¹

Voor pandbelening heeft de wetgever de precontractuele informatieverplichtingen van het pandhuis beperkt tot de hoogte van de pandbeleningsvergoeding en de duur van de beleentermijn (artikel 7:133 BW). De via artikel 7:60 BW op basis van artikel 5 van de Richtlijn¹⁹² voor consumentenkredietovereenkomsten vereiste precontractuele informatie, die op papier of op een andere duurzame drager moet worden verstrekt overeenkomstig een standaardformulier, heeft met name betrekking op de voorwaarden van de consumentenkredietovereenkomst en is inderdaad veel uitgebreider dan bij pandbelening.¹⁹³ Dit kan worden verklaard doordat een consumentenkrediet ingewikkelder is met meer verschillende voorwaarden dan een overeenkomst van pandbelening. Artikel 5 van de Richtlijn vereist ook dat het type krediet vermeld wordt. Dit is ook bij pandbelening reeds in de precontractuele fase van belang gezien de verschillen in rechtsgevolg tussen beide varianten. Ik zou er daarom voor pleiten om het type pandbelening toe te voegen aan de door het pandhuis te verstrekken precontractuele informatie in artikel 7:133 BW.

---

189 § 10 (4) Nr. 2 PfandIV.

190 Biemans 2017/3.2.5 zonder overigens aan te geven welke informatieverplichtingen die gelden bij consumentenkredieten ontbreken in Titel 7.2D BW.

191 Kamerstukken II 2009/10, 32 339, 3, p. 15.

192 Artikel 6 van de Richtlijn bevat voorschriften voor precontractuele informatie voor bepaalde specifieke kredietovereenkomsten en is in dit kader niet relevant.

193 Rinkes 2019/98.

Ook de in artikel 7:61 lid 2 BW opgenomen lijst met informatie die in de consumentenkredietovereenkomst moet worden opgenomen, is veel omvangrijker dan de in artikel 7:134 lid 2 BW voor pandbelening opgenomen lijst. Evenals bij de precontractuele informatie gaat het met name om informatie betreffende de voorwaarden van de consumentenkredietovereenkomst. Twee vereisten voor informatie opgenomen in artikel 7:61 lid 2 BW zouden ook in artikel 7:134 lid 2 wenselijk zijn. Allereerst gaat het om de eis in artikel 7:61 lid 2 onder n BW om een waarschuwing voor de gevolgen van wanbetaling op te nemen. Ook in de overeenkomst van pandbelening zou moeten worden gewaarschuwd voor de gevolgen van niet-betaling van de beleensom en de pandbeleningsvergoeding binnen de beleentermijn. Vermelding van deze waarschuwing is met name relevant omdat de volledige eigendom van de zaak in dat geval overgaat op de het pandhuis en het pandhuis niet verplicht is de overwaarde af te dragen, tenzij dit tussen partijen is overeengekomen. Een tweede eis betreft de naam en adres van de bevoegde toezichthoudende autoriteit (artikel 7:61 lid 2 onder w BW). Gezien de problematische effectiviteit van privaatrechtelijke sancties, lijkt vermelding van de naam en adres van de toezichthouder (ACM) in de overeenkomst van pandbelening wenselijk.¹⁹⁴

133. *Ontbreken bedenktijd.* In de literatuur is als kritiekpunt op de regeling voor pandbelening genoemd dat deze geen wettelijke bedenktijd kent, althans een bepaling die vergelijkbaar is met artikel 7:66 lid 1 BW.¹⁹⁵ Op grond van artikel 7:66 lid 1 BW heeft de consument het recht om de kredietovereenkomst te ontbinden gedurende een periode van veertien dagen. De consument dient in dat geval het kapitaal terug te betalen tezamen met de op het moment van terugbetaling verschuldigde rente.¹⁹⁶ Het is de vraag of bij pandbelening behoefte bestaat aan een dergelijke regeling voor de pandbelener. De pandbelener heeft gedurende de beleentermijn te allen tijde het recht om onverwijld afgifte te vorderen tegen terugbetaling van de ter beschikking gestelde beleensom en vergoeding van de pandbeleningsvergoeding (art. 7:135 lid 2 BW). Een bedenktijd gedurende welke de overeenkomst kan worden ontbonden voegt niets toe. De keuze van de wetgever om de rente op maandbasis te berekenen kan in dergelijke gevallen wel nadelig uitpakken voor de pandbelener.¹⁹⁷

---

194 Zie par. 4.12.

195 Biemans 2017/ 3.2.5.

196 Art. 7:66 lid 3 BW. Art. 7:122 lid 5 BW bepaalt voor hypothecair krediet dat de kredietovereenkomst niet tot stand komt dan nadat de kredietgever aan de consument een exemplaar van de kredietovereenkomst heeft verstrekt en waarbij wordt medegedeeld dat dit aanbod gedurende veertien dagen voor de kredietgever bindend blijft. Een dergelijke bepaling lijkt voor pandbelening niet passend nu het daar gaat om relatief kleine bedragen zonder dat een offerte wordt gemaakt.

197 Zie par. 4.7.6.

134. *Differentiatie van de pandbeleningsvergoeding.* Er zijn goede redenen om te kiezen voor een pandbeleningsvergoeding, waarbij het percentage van de maximale pandbeleningsvergoeding wordt gedifferentieerd naar gelang de hoogte van de ter beschikking gestelde geldsom. Bij een lage beleensom zal het percentage van de vergoeding hoger mogen zijn dan bij een hoge beleensom. Omdat de kosten voor het pandhuis over het algemeen niet veel zullen verschillen op basis van de hoogte van de verstrekte geldsom, leidt differentiatie tot een eerlijker vergoeding voor de pandhuizen. In Duitsland geldt op basis van de PfandlV een dergelijke maximale kostenstructuur voor pandhuizen. Dit was ook de gedachte die ten grondslag lag aan de Pandhuiswet 1910, maar de bepaling van de maximale tarieven werd uiteindelijk aan het gemeentebestuur overgelaten. Een dergelijke differentiatie zou tegemoetkomen aan de bezwaren van de commerciële pandhuizen in Nederland tegen de hoogte van de pandbeleningsvergoeding. Bij hen worden veelal zaken beleend met een lagere waarde dan bij de gemeentelijke pandhuizen, terwijl de gemeentelijke pandhuizen genoeg nemen met een lage vergoeding, zoals hierboven besproken. Ook differentiatie op basis van het type onderpand, zoals gesuggereerd door de Raad van State, is een mogelijkheid.¹⁹⁸

Het argument van de minister dat één maximum eenvoudig en het minst belastend is voor pandhuizen, is weinig overtuigend naar mijn mening. Het lijkt onwaarschijnlijk dat een maximale vergoeding die is aangepast aan de hoogte van de beleensom, dan wel het type onderpand, door de pandhuizen als belastend zal worden ervaren. Integendeel, het zou de pandhuizen in staat stellen om de kosten die zij maken aan de pandbeleners op een eerlijker manier door te berekenen.¹⁹⁹ Een hoger plafond voor het percentage van de pandbeleningsvergoeding bij beleningen voor een gering bedrag zou het argument om de pandhuizen niet te verplichten om de meeropbrengst af te dragen weg kunnen nemen.

4.8 GEEN VERPLICHTING OM DE MEEROPBRENGST AF TE DRAGEN

135. *Geen afdrachtplicht pandhuis.* In Titel 7.2D BW worden geen regels gesteld met betrekking tot de meeropbrengst bij verkoop van de zaak ten opzichte van de hoogte van de beleensom en de pandbeleningsvergoeding. Dit betekent dat de meeropbrengst bij verkoop van de zaak niet hoeft te worden uitgekeerd aan de pandbelener. Dit wijkt af van de regeling in de Pandhuiswet 1910, waarin de verplichting was opgenomen voor de bank van lening om bij verkoop het meerdere boven de beleensom en hetgeen

---

198 Kamerstukken II 2011/12, 33 334, 4, p. 3.

199 De Amsterdamse Stadsbank van Lening werkt sinds 1 maart 2021 op basis van een gedifferentieerd tarief. Voor een totaal aan beleningen tot en met 800 euro geldt een tarief van 0,85 % per maand en voor een totaal aan beleningen boven 800 euro geldt een tarief 1,55% per maand. Hierbij lijken sociaal-maatschappelijke overwegingen een rol te hebben gespeeld.

ter zake van de belening verschuldigd is aan de pandbelener uit te keren, indien deze binnen een bepaalde termijn hiertoe een verzoek deed (art. 8 en art. 25 PHW).²⁰⁰

De keuze om de pandhuizen de overwaarde van de zaak ten opzichte van de geldsom en de pandbeleningsvergoeding te laten behouden, hangt nauw samen met de hoogte van de pandbeleningsvergoeding. Uit het Rapport Pandhuizen in Nederland 2009 blijkt dat de particuliere pandhuizen een belangrijk deel van hun opbrengsten verkregen uit de winst bij verkoop.²⁰¹ Als de particuliere pandhuizen verplicht zouden worden de meeropbrengst aan de pandbelener uit te keren, zou deze inkomstenbron wegvallen. Dit zou dan gecompenseerd moeten worden met een hogere pandbeleningsvergoeding, terwijl het blijkens de memorie van toelichting juist de hoogte van de pandbeleningsvergoeding betreft waartegen de nieuwe regeling de pandbelener wil beschermen. Voor de keuze om geen regels te stellen voor afdracht van de winst bij verkoop wordt in de memorie van toelichting ook aangevoerd dat het stellen van regels zou betekenen dat de pandhuissector op dit specifieke onderdeel aan stringenter regels zou zijn gebonden dan de markt voor tweedehands zaken of winkels die hun zaken tegen dumprijzen aanbieden. Ten slotte wordt er in de memorie van toelichting op gewezen dat de wet er niet aan in de weg staat dat pandhuizen de overwaarde aan de pandbelener uitkeren.²⁰² Kennelijk doelt de wetgever in dit geval op een contractuele verplichting voor het pandhuis. Dit zou impliceren dat de pandbelener bij een pandhuis afgifte van de overwaarde zou moeten bedingen. Omdat het businessmodel van de commerciële pandhuizen sterk afhankelijk is van de verkoopopbrengsten van de beleende zaken en in aanmerking nemende de financiële kwetsbaarheid van de pandbelener, lijkt het uiterst onwaarschijnlijk dat deze verplichting door hen zou worden geaccepteerd. Ook de Amsterdamse Stadsbank van Lening kent geen afdrachtplicht van de meeropbrengst bij verkoop van de beleende zaak.²⁰³

Behoudens indien een afdrachtplicht van de meeropbrengst is overeengekomen, ontleent het pandhuis zijn inkomsten niet alleen aan ontvangst van de pandbeleningsvergoeding maar ook aan de meeropbrengst (het verschil tussen de opbrengst bij verkoop enerzijds en de beleensom en de pandbeleningsvergoeding anderzijds) bij verkoop van 'verstane' zaken. Deze opbrengst voor de pandhuizen kan worden beschouwd als een vorm van incidentele pandbeleningsvergoeding. Hierdoor kan de vergoeding voor het pandhuis de voor pandbelening vastgestelde maximale pandbeleningsvergoeding (ver) overschrijden. Dit zal mede afhangen van de hoogte van de verstrekte geldsom (zie hieronder). Door Biemans is erop gewezen dat deze vorm van pandbeleningsvergoeding niet transparant is, mede

---

200 Zie ook par 3.3.

201 Rapport Pandhuizen in Nederland 2009, p. 54-55.

202 Kamerstukken II 2011/12, 33 334, 3, p. 8.

203 Zie de Beleenovereenkomst van de Amsterdamse Stadsbank van Lening, bijlage 2.

omdat er geen regels voor taxatie van de beleende zaken zijn opgenomen in Titel 7.2D BW.²⁰⁴

136. *Effect op de hoogte van de geldsom.* In het advies van de Raad van State wordt verwezen naar de uitvoerings- en handhavingstoets van de Consumentenautoriteit. Daarin wordt geconstateerd dat in de pandhuissector de consument vaak afhankelijker is dan consumenten in andere sectoren. Hierdoor bestaat het risico dat door het vrijlaten van de inkoop- en verkoopprijzen, in combinatie met het afbouwen van de hoge rentevergoedingen, de pandhuizen in de verleiding kunnen komen om een aanzienlijk lagere geldsom ter beschikking te stellen voor de beleende zaak om op deze manier de winst uit de verkoop hoog te houden.²⁰⁵ In de literatuur is dit risico ook gesignaleerd, waarbij er op wordt gewezen dat er geen bepalingen ten aanzien van taxatie van de beleende zaken zijn opgenomen in Titel 7.2D.²⁰⁶ Behalve in geval van een lage taxatie van de beleende zaak, kan een groot verschil tussen de geldsom en de waarde van de zaak ontstaan indien de pandbelener tussentijds bedragen betaalt in mindering op de geldsom om de rentelast te verlagen.²⁰⁷

De minister heeft gemotiveerd uiteengezet waarom het risico dat een lage beleensom wordt vastgesteld met de bedoeling om een hoge overwaarde te incasseren volgens hem niet aanwezig is. Volgens de memorie van toelichting betekent een lagere beleensom dat de pandbelener eerder in staat is om de zaak terug te halen, zodat het pandhuis geen winst bij verkoop zal kunnen realiseren. Ook wordt er in de memorie van toelichting op gewezen dat het pandhuis niet van tevoren weet of de pandbelener zijn zaak zal ophalen. Als de zaak wel wordt opgehaald, heeft het pandhuis juist baat bij een hoge beleensom. De pandbeleningsvergoeding wordt immers berekend als percentage van de beleensom. De minister verwacht daarom dat er een zeker evenwicht zal ontstaan.²⁰⁸

137. *Gedeeltelijke aflossing.* Het verschil tussen de beleensom en de waarde van de zaak kan worden vergroot, doordat de pandbelener gedurende de beleentermijn een gedeelte van de beleensom heeft afgelost. Hiervoor is toestemming van het pandhuis vereist (art. 6:29 BW). Doorgaans is de reden

---

204 Biemans 2017/3.2.5 en 3.3.3. Het probleem zit volgens Biemans niet zozeer in de maximering of de berekening van de pandbeleningsvergoeding, maar in de verhouding tussen de waarde van het goed enerzijds en de hoogte van het verstrekte krediet anderzijds. Zie ook Asser/Biemans & Van Schaick 2021/263.

205 Kamerstukken II 2011/12, 33 334, 4, p. 4. Zie ook Biemans 2017/3.2.5.

206 Biemans 2017/3.2.5.

207 Bollen 2016, p. 91 vraagt zich af of sprake zou kunnen zijn van onverschuldigde betaling. Voor het ontstaan van een verbintenis uit onverschuldigde betaling moet sprake zijn van een betaling zonder rechtsgrond (art. 6:203 BW). Gedeeltelijke aflossing van de beleensom kan alleen gebeuren met toestemming van het pandhuis en zal leiden tot aanpassing van de rentebetalingen. Van een betaling zonder rechtsgrond zal niet snel sprake zijn.

208 Kamerstukken II 2011/12, 33334, nr. 3, p. 8; zie ook Kamerstukken II 2011/12, 33334, nr. 4, p. 3-4; Kamerstukken II 2012/13, 33334, nr. 6, p. 4.

voor een dergelijke gedeeltelijke aflossing beperking van de rentelast.²⁰⁹ Het bedrag dat is aangewend voor gedeeltelijke aflossing komt, tenzij anders is overeengekomen, volgens de imputatieregeling van artikel 6:44 BW in de eerste plaats in mindering op de kosten, vervolgens in mindering op de verschenen rente en tenslotte in mindering van de hoofdsom. De vraag is wat er gebeurt met het bedrag van de gedeeltelijke aflossing, indien de pandbelener niet in staat is om binnen de beleentermijn de (verlaagde) beleensomsom terug te betalen en de pandbeleningsvergoeding te betalen.²¹⁰ Indien bij verkoop van de zaak door het pandhuis het vervroegd afgeloste bedrag niet wordt terugbetaald aan de pandbelener, werkt het ontbreken van een afdrachtplicht van de meeropbrengst wel erg in het nadeel van de pandbelener.

138. *Pandbeleningsvergoeding in Aruba.* Door het Gemeenschappelijk Hof van Justitie is in 2016 een uitspraak gedaan over de pandbeleningsvergoeding bij een pandbelening van het type 'verkoop met het recht van terugkoop'.²¹¹ Het Hof overwoog dat een overeenkomst van dat type op zichzelf niet in strijd met de openbare orde of goede zeden hoeft te zijn. Het kan echter voorkomen dat een zo hoge pandbeleningsvergoeding wordt bedongen of het recht op terugkoop contractueel zo sterk wordt beperkt, dat de overeenkomst op die grond deels nietig of vernietigbaar moet worden geacht. Ten aanzien van de hoogte van de pandbeleningsvergoeding, waarvoor in Aruba geen regels bestaan, overwoog het Hof dat de maximaal toelaatbare vergoeding bij pandbelening, ongeacht het type pandbelening, niet gelijk behoeft te zijn aan de grens die voor consumentenkrediet mag worden gerekend. Op basis van eerdere jurisprudentie van het Hof was deze op 18% per jaar bepaald. Rekening moet worden gehouden met de kostenstructuur van pandhuizen en met de risicoverdeling (waardedaling van de zaak) die inherent is aan beide typen overeenkomst van pandbelening. Hierbij verwijst het Hof naar de regeling in Titel 7.2D BW, waarin de wetgever ervan heeft afgezien om regels te stellen aan de winst uit verkoop van de zaak en daarbij onder ogen heeft gezien dat particuliere pandhuizen de winst uit verkoop voor zichzelf houden. Bij gebrek aan regelgeving in Aruba hanteert het Hof voor dit specifieke geval een maximale pandbeleningsvergoeding van 10% per maand. Gelet op hetgeen de goede zeden meebrengen ten aanzien van de hoogte van de pandbeleningsvergoeding, dient volgens het Hof het pandhuis een deel van de verkoopopbrengst af te dragen. Het af te dragen bedrag is gelijk aan de verkoopopbrengst vermindert met de maximaal toelaatbare pandbeleningsvergoeding (dit bedrag was hoger dan de in totaal betaalde pandbeleningsvergoedingen).

209 In de Beleenovereenkomst van de Amsterdamse Stadsbank van Lening (bijlage 2) wordt geen regeling gegeven voor gedeeltelijke aflossing.

210 Zie hierna voor de mogelijkheid van een actie uit ongerechtvaardigde verrijking.

211 GHvJ 23 februari 2016, ECLI:NL:OGHACMB:2016:6 (La Estrella America N.V.). Zie hierover Bollen 2016-II, p. 134-147. Zie meer algemeen over woekerrente in Aruba, Bollen 2016-I, p. 81-98.

139. *Afdracht van de meeropbrengst bij uitwinning in Duitsland.* Indien bij uitwinning van het pandrecht de opbrengst hoger is dan de vordering van het pandhuis (inclusief kosten van uitwinning), heeft de pandbelener recht op afdracht van de meeropbrengst. Indien drie jaren na het einde van het jaar waarin het pandrecht is uitgewonnen, de meeropbrengst niet aan de pandbelener is uitgekeerd, is het pandhuis gehouden de meeropbrengst aan de overheid af te dragen. Deze verplichting van het pandhuis om de meeropbrengst aan de overheid af te dragen, dient in de overeenkomst van pandbelening te worden opgenomen (§ 5 (1) Nr. 2 PfandIV).²¹² De regeling in de PfandIV beoogt ervoor zorg te dragen dat het pandhuis geen belang heeft bij de meeropbrengst. Het pandhuis zou kunnen speculeren dat een eventuele meeropbrengst niet wordt opgevraagd door de pandbelener en zou daarom een lager bedrag willen lenen aan de pandbelener dan anders het geval zou zijn geweest. Het pandhuis verkrijgt door de afdrachtplicht aan de overheid een incentive om een zo hoog mogelijke lening te verstrekken, omdat hij daar meer aan verdient. Volgens de toelichting bij de PfandIV is dit doorgaans in het belang van de pandbelener.²¹³

Op de verplichting om de meeropbrengst af te dragen bestaat een uitzondering. Het pandhuis heeft het recht de meeropbrengst te verrekenen met een onvoldane vordering uit hoofde van een andere overeenkomst van pandbelening (§ 5 (1) nr. 2 PfandIV jo § 11 (2) PfandIV).

140. *Dwaling.* Bij de parlementaire behandeling is door een aantal fracties aan de orde gesteld of er geen overwinstrestitutie zou moeten worden ingevoerd. Hierbij werd onder meer het volgende voorbeeld gegeven. Een schilderij wordt voor een paar tientjes beleend bij het pandhuis en als de beleentermijn onbetaald is verstreken, voor duizenden euro's door het pandhuis verkocht omdat het een antiek stuk blijkt te zijn. Volgens de minister is in die omstandigheden

*'[...] sprake van verkopersdwaling (artikel 6:228 BW). Nu de klant van niets wist en het de taak van het pandhuis is om de waarde van de zaak vast te stellen, zal de klant op grond van deze dwaling de overeenkomst kunnen vernietigen en het schilderij dan wel het bedrag van de waarde daarvan terugvorderen tegen terugbetaling van de beleensom, ook al was de beleentermijn verstreken. Gelet op deze algemeen geldende bepaling in het BW, is er geen noodzaak om een specifieke bepaling voor pandhuizen in het leven te roepen.'*²¹⁴

212 De meeropbrengst kan ook worden aangewend door het pandhuis voor verrekening met een eerder tekort bij uitwinning bij dezelfde pandbelener, § 11 (2) PfandIV.

213 Bundesrat-Drucksache 402/60, S II, Zu § 11, te vinden bij Damrau 2020, Anh II, p. 271271-272. Ook Damrau 2020, PfandIV, § 5, Rz. 31.

214 Kamerstukken II 2012/13, 33334, 6, p. 11. Kopalit leidt uit deze 'obscure' passage af dat de wetgever het niet nodig heeft gevonden om een verplichting tot afdracht van overwaarde op te nemen onder meer omdat de dwalingsregeling voldoende bescherming zou bieden. Zie Kopalit 2015, p. 119. Aannemelijker lijkt mij dat de minister weliswaar reageerde op een vraag over overwinstrestitutie, maar hier uitsluitend doelde op een specifieke regeling voor dwaling bij pandbeleningen. De beslissing om geen verplichting om overwaarde af te dragen op te nemen is op andere gronden genomen.

Het is de vraag of een succesvol beroep op dwaling in een dergelijk geval zo voor de hand ligt als de minister suggereert. Allereerst is het de vraag of een beroep op verkopersdwaling ook mogelijk is bij pandbelening. De minister lijkt er zonder meer vanuit te gaan dat dit het geval is. Als pandbelening in deze context met koop moet worden gelijkgesteld, is de vraag welk geval van dwaling aan de orde is. Als het pandhuis bij de taxatie op de hoogte was van de werkelijke waarde van de zaak, zou sprake kunnen zijn van dwaling op grond van artikel 6:228 lid 1 onder b BW. Indien zowel de pandbelener als het pandhuis zijn uitgegaan van een onjuiste voorstelling van zaken (de werkelijke waarde van het schilderij) zou sprake kunnen zijn van dwaling op grond van artikel 6:228 lid 1 onder c BW. De vraag is dan of de dwaling in verband met de aard van de overeenkomst, de in het verkeer geldende opvattingen of de omstandigheden van het geval voor rekening van de dwalende behoort te blijven (artikel 6:228 lid 2 BW). De dwaling komt in het algemeen voor rekening van de dwalende, tenzij het pandhuis een mededelingslicht schond of de pandbelener op een onjuiste mededeling van de het pandhuis is afgegaan.²¹⁵ De minister is kennelijk van mening dat de dwaling voor rekening van het pandhuis komt, omdat deze de waarde van de zaak heeft vastgesteld en niet de pandbelener. Gezien de aard van de pandbelening, de positie van partijen en de wens om de pandbelener te beschermen, lijkt mij de interpretatie van de minister goed verdedigbaar.

Net zoals bij vernietiging van de overeenkomst wegens strijd met de dwingende bepalingen van Titel 7.2D BW, is het bij een succesvol beroep op dwaling de vraag of de pandbelener gebaat is bij vernietiging van de overeenkomst. Als de beleentermijn is verstreken zonder betaling, zal het dikwijls lastig zijn voor de pandbelener om aan zijn ongedaanmakingsverplichting uit hoofde van artikel 6:203 lid 2 BW – terugbetaling van de geldsom en voldoening van de pandbeleningsvergoeding – te voldoen.²¹⁶

141. *Ongerechtvaardigde verrijking.* Ook kan de vraag worden gesteld of het ontbreken van een verplichting tot afdracht van de overwaarde in de overeenkomst van pandbelening niet onder omstandigheden een vordering wegens ongerechtvaardigde verrijking van de pandbelener op het pandhuis rechtvaardigt.²¹⁷ Dit speelt met name in situaties waarin de waarde van de beleende zaak (veel) hoger is dan de beleensom, zodat bij verkoop een aanzienlijke winst resteert voor het pandhuis. Dit kan zich voordoen als gevolg van een ondeugdelijke taxatie van de zaak door het pandhuis. Ook

215 HR 19 juni 1959, NJ 1960, 59 (Kantharos van Stevensweert). Kopalit 2015, p. 120 wijst erop dat een pandbeleningsovereenkomst wellicht niet gelijk te stellen is met koop en dat men zich moet afvragen in hoeverre de regel uit dit arrest ook van toepassing is op pandbelening.

216 Kopalit 2015, p. 120-12, die wijst op de mogelijkheid voor de pandbelener om op basis van artikel 6:230 lid 2 BW van de rechter te verlangen dat hij de gevolgen van de overeenkomst wijzigt ter opheffing van het nadeel.

217 Van der Weide 2019/134, nt. 40.

is mogelijk dat, zoals hiervoor besproken, het verschil tussen de beleensom en de waarde van de zaak is vergroot doordat de pandbelener gedurende de beleentermijn een gedeelte van de beleensom heeft afgelost met toestemming van het pandhuis.

Op grond van artikel 6:212 lid 1 BW dient hij die ongerechtvaardigd is verrijkt ten koste van een ander, voor zover dit redelijk is, diens schade te vergoeden tot het bedrag van zijn verrijking. Voor een actie uit ongerechtvaardigde verrijking is in de eerste plaats vereist dat ten koste van een ander een verrijking heeft plaatsgehad.²¹⁸ Hiervan lijkt wel sprake te zijn nu het pandhuis ten koste van de pandbelener wordt verrijkt met de meeropbrengst. Een verrijking is ongerechtvaardigd indien daarvoor geen redelijke oorzaak, geen rechtvaardigingsgrond aanwezig is. Ongerechtvaardigd is een verrijking die noch op een rechtshandeling berust noch krachtens de wet door de verkrijger mag worden gehouden.²¹⁹ Op grond van de overeenkomst van pandbelening heeft het pandhuis geen verplichting tot afdracht. De wettelijke regeling in Titel 7.2D BW laat de afdracht van de overwaarde bewust open. Een actie uit ongerechtvaardigde verrijking bij een (aanzienlijke) meeropbrengst lijkt daarom lastig.²²⁰

De vraag is of dat anders ligt als door de pandbelener gedeeltelijk is afgelost en de pandbelener er niet in slaagt om binnen de beleentermijn de resterende geldsom terug te betalen en de pandbeleningsvergoeding te voldoen. Indien het pandhuis in dat geval het afgeloste bedrag niet terugbetaalt aan de pandbelener, is het verrijkt omdat het naast de verkoopopbrengst van de zaak het bedrag van de gedeeltelijke aflossing heeft ontvangen. Is deze vermogensverschuiving ongerechtvaardigd? Het lijkt mij dat dit normaal gesproken niet het geval zal zijn. Gedeeltelijke aflossing van de beleensom vereist toestemming van het pandhuis en zal, afhankelijk van de overeenkomst van pandbelening, dikwijls leiden tot het afsluiten van een nieuwe overeenkomst, waarin de gevolgen van de gedeeltelijke aflossing, zoals de toerekening hiervan aan de tot het moment van aflossing verschuldigde pandbeleningsvergoeding en de aangepaste beleensom, zijn verwerkt. De gedeeltelijke aflossing berust in dat geval op een rechtshandeling en lijkt daarmee in die omstandigheden niet ongerechtvaardigd.²²¹ Van ongerechtvaardigheid zou wellicht sprake kunnen zijn in andere omstandigheden, bijvoorbeeld indien de pandbelener niet wist of behoorde te weten dat het een gedeeltelijke aflossing betrof. Zoals hiervoor reeds opgemerkt, kan het ontbreken van een afdrachtplicht aldus erg nadelig

---

218 Asser/Sieburgh 6-IV 2019/461.

219 Parl.Gesch. BW Boek 6 1981, p. 829 e.v., 832 e.v.; Asser/Sieburgh 6-IV 2019/465.

220 In bijzondere omstandigheden kan het zijn dat de verrijking niet door de overeenkomst wordt gerechtvaardigd. Zie HR 30 september 2005, NJ 2007/154 (Koker/Cornelius); HR 28 oktober 2011, NJ 2012/495 (Mr. Van Hees q.q./Y).

221 Anders: Asser/Biemans & Van Schaick 7-IA 2021/282, die menen dat het pandhuis 'ter voorkoming van ongerechtvaardigde verrijking' het reeds betaalde aan de pandbelener dient terug te betalen.

uitpakken voor de pandbelener, indien deze de beleensom gedeeltelijk heeft afgelost en er aan het einde van de beleentermijn niet in slaagt om de resterende beleensom terug te betalen en de pandbeleningsvergoeding te voldoen.

142. *Redelijkheid en billijkheid.* Ook is een beroep door de pandbelener op artikel 6:2 lid 1 BW jo artikel 6:248 lid 1 BW denkbaar, indien de afwezigheid van een afdrachtplicht van het pandhuis leidt tot een rechtsgevolg dat niet voldoet aan de eisen van redelijkheid en billijkheid. De pandbelener zou in dat geval schadevergoeding kunnen vorderen. Met name zou hiervan sprake kunnen zijn bij een erg grote discrepantie tussen de hoogte van de verkoopopbrengst van het pand enerzijds en de beleensom tezamen met de pandbeleningsvergoeding anderzijds. Zoals gezegd, kan de oorzaak hiervan liggen bij een onzorgvuldige taxatie door het pandhuis. Het zal lastiger worden in gevallen waarin de pandbelener bewust de beleensom laag heeft gehouden ten opzichte van de waarde van de zaak of binnen de beleentermijn gedeeltelijk heeft afgelost.

4.9 GEEN AANSPRAKELIJKHEID VOOR VERLIES BIJ VERKOOP

143. *Beperkte verhaalsaansprakelijkheid.* Evenals in de Pandhuiswet 1910²²² bepaalt artikel 7:139 BW dat indien de pandbelener niet binnen de beleentermijn de geldsom volledig terugbetaalt en de pandbeleningsvergoeding volledig voldoet, het pandhuis het verlies (een negatief verschil tussen de verkoopopbrengst van de zaak en de ter beschikking gestelde geldsom met de pandbeleningsvergoeding) draagt. Dit is een uitzondering op artikel 3:276 BW, dat bepaalt: ‘Tenzij de wet of een overeenkomst anders bepaalt, kan een schuldeiser zijn vordering op alle goederen van zijn schuldenaar verhalen’. De beperking van het verhaalsrecht bij pandbelening tot een deel van het vermogen (de beleende zaak) is een voorbeeld van een wettelijke beperking van de hoofdregel van artikel 3:276 BW. Het pandhuis kan zijn vordering slechts op het pand verhalen.²²³ In de memorie van toelichting wordt opgemerkt dat deze regel essentieel is voor de overeenkomst van pandbelening.²²⁴ Verder worden geen overwegingen gewijd aan de wenselijkheid van deze ingrijpende beperking van de verhaalsmogelijkheden. Vermoedelijk valt dit te verklaren doordat de beperking van aansprakelijkheid tot de beleende zaak door de eeuwen heen een specifieke eigenschap van pandbelening is geweest.²²⁵ De beperkte verhaalsaansprakelijkheid van de pandbelener wordt nader onderzocht in par. 5.1.

²²² Art. 8 lid 2 en art. 25 lid 2 PHW.

²²³ Asser/Sieburgh 6-1 2020/36.

²²⁴ Kamerstukken II 2011/12, 33 334, 3, p. 15.

²²⁵ Zie hiervoor Hoofdstuk 2.

De beperkte verhaals aansprakelijkheid van de pandbelener is een duidelijk voordeel van pandbelening boven consumptief krediet.²²⁶ Bij de internetconsultatie met betrekking tot de nieuwe regeling voor pandbelening merkte Nibud op dat ‘voordeel van pandbelening voor een consument t.o.v. consumptief krediet is dat het maximale verlies overzienbaar is. Men kan bij pandbelening hoogstens het onderpand kwijtraken, terwijl men bij consumptief krediet te maken kan krijgen met incassokosten en het rente-op-rente effect.’²²⁷

4.10 BEËINDIGING VAN DE OVEREENKOMST VAN PANDBELENING

144. *De zaak wordt gelost.* Artikel 7:135 lid 2 BW bepaalt uitdrukkelijk dat de pandbelener gedurende de beleentermijn en in geval van verlenging, gedurende de verlengde beleentermijn, te allen tijde het recht heeft op onverwijld afgifte van de beleende zaak tegen terugbetaling van de ter beschikking gestelde geldsom en voldoening van de pandbeleningsvergoeding. Indien de pandbelener bij pandbelening door overdracht door terugbetaling van de beleensom en voldoening van de pandbeleningsvergoeding binnen de beleentermijn de volledige eigendom van de zaak heeft verkregen, kan de vordering tot afgifte ook worden gebaseerd op artikel 5:2 BW. Wordt de zaak overeenkomstig artikel 7:135 lid 2 BW gelost dan eindigt daarmee de overeenkomst van pandbelening.²²⁸

Het recht op afgifte geldt ongeacht of de pandbelener nog bedragen verschuldigd is aan het pandhuis uit hoofde van andere overeenkomsten van pandbelening. Artikel 7:135 lid 2 BW spreekt over afgifte ‘tegen terugbetaling van de ter beschikking gestelde geldsom en voldoening van de pandbeleningsvergoeding’. In de memorie van toelichting wordt gesproken over afgifte ‘tegen betaling van wat hij uit hoofde van de pandbeleningsovereenkomst aan het pandhuis verschuldigd is.’²²⁹ Het pandhuis heeft niet het recht om afgifte van de beleende zaak op te schorten op grond van vorderingen uit anderen hoofde dan de betreffende overeenkomst van pandbelening.²³⁰

226 Biemans 2017/ 3.2.5 die er ook op wijst dat het in pand geven van de zaak een drempel vormt voor de consument om de transactie aan te gaan met een verwijzing naar de ratio van art.7:79 BW.

227 <https://www.internetconsultatie.nl/pandbelening/details>; reactie van Nibud van 7 augustus 2011. Omdat ook geen incassokosten nodig zijn omdat de zaak zich al in het bezit van het pandhuis bevindt en het pandhuis de zaak zelf heeft kunnen waarden, terwijl voor de meeropbrengst geen regeling is opgenomen, vroeg het Nibud zich af of niet kan worden aangesloten bij het maximale rentepercentage voor consumptief krediet.

228 Van der Weide 2019/133.

229 Kamerstukken II 2011/12, 33 334, 3, p. 14.

230 Asser/Biemans & Van Schaick 7-IA 2021/279, die dit beschouwen als een inkleuring van artikel 6:52 BW. Zie ook par. 6.8.2.8.

145. *De zaak is 'verstaan'*. Indien de beleentermijn verstrijkt zonder dat de pandbelener de geldsom heeft terugbetaald en de pandbeleningsvergoeding heeft betaald, wordt het pandhuis op basis van artikel 7:130 lid 1 BW volledig eigenaar van de zaak. De zaak is 'verstaan'. Dit geldt voor beide varianten van pandbelening. Op dat moment eindigt de overeenkomst van pandbelening.²³¹

4.11 GESTOLEN ZAKEN

4.11.1 Strafrechtelijk regime

146. *Toepasselijk regime op basis van het Wetboek van Strafrecht*. Het risico bestaat dat pandhuizen goederen aangeboden krijgen die afkomstig zijn van diefstal. Titel 7.2D BW bevat geen regeling voor gestolen zaken. Het toezicht op pandhuizen met betrekking tot in- en verkoop van gestolen zaken dient volgens de minister te worden gezien in het kader van het strafrecht.²³² Goederenrechtelijke vragen met betrekking tot derdenbescherming van het pandhuis en verdere kopers van gestolen zaken dienen te worden gezien vanuit het reguliere goederenrecht.

Tijdens de parlementaire behandeling werd met name gewezen op het risico van heling van gestolen zaken via pandhuizen en werd gevraagd of het wetsvoorstel iets doet ten aanzien van het voorkomen van deze praktijken.²³³ Hoewel de minister het belang van het probleem van heling onderkende, is dit in het wetsvoorstel niet geadresseerd. De bepalingen in de Pandhuiswet 1910 met betrekking tot heling²³⁴ zijn niet teruggekeerd, omdat deze volgens de minister door de in 1992 ingevoerde bepalingen in het Wetboek van Strafrecht voor heling en witwassen zijn achterhaald. De minister verwijst naar de artikelen 416-417 en 437-437ter Sr betreffende opzet- en schuldheling, alsmede de artikelen 420bis tot en met 420 quater Sr betreffende witwassen.²³⁵ Ook de bepalingen in de Pandhuiswet 1910 dat zaken die kennelijk tot de eredienst behoren of die kennelijk afkomstig zijn van instellingen van weldadigheid (artikel 5 en artikel 28 Pandhuiswet 1910) niet mogen worden beleend, zijn niet teruggekeerd. De minister merkte hierbij op dat bij dergelijke voorwerpen een vermoeden van misdrijf, anders dan in 1910, niet meer vanzelfsprekend is, nu deze via de handel vaak in handen van particulieren zijn gekomen.²³⁶

Artikel 437 lid 1 Sr bevat gedragsregels voor bepaalde bij algemene maatregel van bestuur aangewezen handelaren, waarvan overtreding straf-

231 Van der Weide 2019/133.

232 Kamerstukken II 2012/13, 33 334, 6, p. 6.

233 Kamerstukken II 2012/13, 33 334, 5, p. 4-5.

234 Art. 31 lid 2, art. 32 en art. 50 PHW.

235 Kamerstukken II 2012/13, 33 334, 6, p. 7-8.

236 Kamerstukken II, 2012/13, 33 334, 6, p.11.

baar is. De algemene maatregel van bestuur definieert deze handelaren als 'opkopers en handelaren in gebruikte en ongeregelde goederen, metalen, edelstenen, uurwerken, kunstvoorwerpen, auto's, motorfietsen, bromfietsen, fietsen, foto-, film-, radio-, audio-, en videoapparatuur en apparatuur voor automatische registratie'.²³⁷ Deze definitie is ruim en normaal gesproken vallen exploitanten van particuliere pandhuizen onder deze definitie. Dat geldt niet alleen voor pandhuizen die werken op basis van koop met het recht van terugkoop, maar ook voor het geval wordt gewerkt met een pandrecht en het pandhuis na eigenaar te zijn geworden de zaken op commerciële basis verder verhandelt.²³⁸

Volgens artikel 437 lid 1 onder a. Sr moet de handelaar aantekening houden van alle gebruikte of ongeregelde goederen die hij heeft verworven of onderhanden heeft, welke verplichting in artikel 2 lid 2 van voornoemde algemene maatregel van bestuur wordt uitgewerkt. Artikel 437 lid 1 onder b. Sr bepaalt dat de handelaar geen gebruikte of ongeregelde goederen mag verwerven van iemand die zijn identiteitsgegevens niet heeft opgegeven of zonder dat hij die gegevens in zijn administratie heeft aangetekend. Artikel 437 lid 1 onder c. Sr bepaalt dat een handelaar zijn administratie op eerste aanvraag ter inzage moet geven aan de politie en artikel 437 lid 1 onder d. Sr vereist dat de handelaar ieder goed dat hij voorhanden heeft op eerste vordering ter bezichtiging afstaat aan de politie. Volgens artikel 437 lid 1 onder e. Sr mag een handelaar geen goederen die door de politie als gestolen of vermist zijn opgegeven, verwerven of voorhanden hebben. Ook op basis van de verdere bepalingen van artikel 437 lid 1 Sr beschikken de justitiële autoriteiten over ruime bevoegdheden om te controleren of pandhuizen gestolen goederen in- of verkopen.

Omdat pandhuizen niet aan een vergunning zijn gebonden is de Wet bevordering integriteitsbeoordeling door het openbaar bestuur niet van toepassing. Wel kan een handelaar die zich schuldig maakt aan opzatheling of schuldheiling, dan wel een overtreding begaat als bedoeld in de artikelen 437-437ter Sr, worden ontzet uit zijn recht zijn beroep uit te oefenen, zoals wordt bepaald in de artikelen 417ter, 437 lid 3 en 437 bis lid 3 Sr.²³⁹

147. *Controle door pandhuizen op gestolen zaken.* Volgens het Rapport Pandhuizen in Nederland 2009 werd bij 70% van de bedrijven die meededen aan het onderzoek gecontroleerd op gestolen zaken, bij de overige 30% niet. Uit de beschrijving van de verschillende vormen van controle in het rapport komt een diffuus beeld naar voren. De controle varieerde van het vragen van een identiteitsbewijs gecombineerd met camerabewaking in de winkel, door vragen inschatten van de betrouwbaarheid van de aanbieder,

---

237 KB van 6 januari 1992, *Stb.* 1992, 39, laatstelijk gewijzigd bij KB van 6 oktober 2012, *Stb.* 2012, 480.

238 Kamerstukken II, 2012/13, 33 334, 6, p. 7.

239 Kamerstukken II, 2012/13, 33 334, 6, p. 8.

opvragen van de aankoopbon voor de zaak, tot contact met de politie door uitwisselen van informatie over gestolen zaken. Pandhuizen die niet controleren op gestolen zaken, voldoen niet aan de eisen van artikel 437 lid 1 Sr. Voor pandhuizen die wel hierop controleren, zal het afhangen van de wijze waarop de controle plaatsvindt of aan de vereisten van artikel 437 lid 1 Sr wordt voldaan.

4.11.2 Gevolgen van beschikkingsonbevoegdheid van de pandbelener

148. *Bescherming tegen beschikkingsonbevoegdheid in de Pandhuiswet 1910.* Van oudsher zijn pandhuizen beschermd tegen verliezen als gevolg van de beschikkingsonbevoegdheid van de pandbelener bij belening van een gestolen zaak. De redenering was dat het voor pandhuizen niet mogelijk is om voor iedere aan haar aangeboden zaak na te gaan of deze gestolen is. De Pandhuiswet 1910 bepaalde daarom dat de bank van lening de zaak slechts hoeft terug te geven tegen betaling van de beleensom en hetgeen overigens ter zake van de belening is verschuldigd als het om een gestolen zaak ging of als het pandhuis niet te goeder trouw was. Alleen als voor de belening bij het pandhuis aangifte van diefstal was gedaan en binnen zes maanden na de aangifte afgifte van de zaak werd gevraagd, was het recht op vergoeding niet van toepassing (art. 11 PHW en art. 33 PHW).²⁴⁰

Deze bescherming van de pandhuizen is niet teruggekeerd in Titel 7.2D BW. Volgens de wetgever past het niet meer in het huidige recht om aan pandhuizen een bijzondere bescherming te geven als de beleende zaak gestolen blijkt te zijn, zeker niet als deze bescherming ten koste gaat van de bestolene. Voor afwijking van het Burgerlijk Wetboek is geen reden.²⁴¹ Voor afwijking van het Burgerlijk Wetboek puur met het oog op de specifieke positie van de pandhuizen lijkt inderdaad onvoldoende reden meer aanwezig. De jurisprudentie over artikel 11 van de Pandhuiswet 1910, zoals beschreven in par. 3.2.7, laat ook zien dat het voor de bestolene buitengewoon lastig was om de bescherming van het pandhuis met een beroep op de redelijkheid en billijkheid opzij te laten zetten.²⁴² Het is te hopen dat het wegnemen van de bescherming tegen onbevoegdheid bij diefstal een stimulans geeft aan de pandhuizen om beter te controleren of het een gestolen zaak betreft.

240 Deze zaken die met een duidelijke omschrijving bij de bank als door diefstal verloren waren aangegeven, mochten niet tot pand worden aangenomen, behoudens schriftelijke machtiging van het hoofd der plaatselijke politie. Zie in meer detail par. 3.2.7.

241 Kamerstukken II, 2011/12, 33 334, 3, p. 3. De Amsterdamse Stadsbank van Lening had bij de internetconsultatie om bescherming tegen beschikkingsonbevoegdheid van de pandbelener gevraagd. Zie <https://www.internetconsultatie.nl/pandbelening/details>: brief van de Amsterdamse Stadsbank van Lening van 27 juli 2011.

242 Hof Amsterdam 30 december 2004, ECLI:NL:GHAMS:2004:AT5303; Rb. Amsterdam 5 september 2007, ECLI:NL:RBAMS:2007:BB3938; Rb. Amsterdam 10 maart 2010, ECLI:NL:RBAMS:2010:BN3578.

149. *Bescherming tegen beschikkingsonbevoegdheid in het Burgerlijk Wetboek.* Bij gestolen zaken is de pandbelener beschikkingsonbevoegd, tenzij hij de zaak te goeder trouw heeft verkregen en zich kan beroepen op de bescherming van artikel 3:86 lid 1 BW. Het gevolg hiervan is dat in geval van pandbelening door overdracht als bedoeld in artikel 7:130 lid 1 onder b BW geen rechtsgeldige overdracht tot stand komt, tenzij het pandhuis op het moment van bezitsverkrijging te goeder trouw was en aan de overige vereisten van artikel 3:86 lid 1 BW wordt voldaan. Hetzelfde geldt voor de overdracht die is voorzien bij pandbelening ingevolge artikel 7:130 lid 1 onder a BW. In geval van vestiging van een pandrecht als bedoeld in artikel 7:130 lid 1 onder a BW jo. 7:138 BW komt geen rechtsgeldig pandrecht tot stand als gevolg van de beschikkingsonbevoegdheid van de pandbelener, tenzij het pandhuis te goeder trouw is op het moment dat de zaak in zijn macht is gebracht en aan de overige vereisten van artikel 3:238 lid 1 BW is voldaan.

Voor gestolen zaken bestaat een belangrijke uitzondering op de bescherming van het pandhuis tegen beschikkingsonbevoegdheid op basis van artikel 3:86 lid 1 BW en artikel 3:238 lid 1 BW. De eigenaar van de roerende zaak die het bezit daarvan door diefstal heeft verloren, kan de zaak gedurende een periode van drie jaar opeisen. Een dergelijke vordering kan in geval van overdracht²⁴³ geschieden op basis van artikel 3:86 lid 3 BW en in geval van pandbelening door vestiging van een pandrecht, zolang het pandhuis geen volledig eigenaar van de zaak is geworden, op basis van artikel 3:238 lid 3 BW. Deze vordering komt alleen aan de orde als is voldaan aan de vereisten voorzien in artikel 3:86 lid 1 BW resp. artikel 3:238 lid 1 BW. Indien niet aan deze voorwaarden voor derdenbescherming is voldaan, is krachtens artikel 5:2 BW revindicatie van de zaak mogelijk door de eigenaar.²⁴⁴

De rechtspositie van het pandhuis bij beschikkingsonbevoegdheid van de pandbelener wordt hierna in meer detail onderzocht. De rechtspositie van het pandhuis als pandhouder bij beschikkingsonbevoegdheid van de pandbelener komt aan de orde in par. 6.5.2.2, de rechtspositie van het pandhuis bij de overdracht bedoeld in artikel 7:130 lid 1 onder a BW in par. 6.8.2.5 en de rechtspositie van het pandhuis bij pandbelening door overdracht in par. 7.6.2.2.

4.12 TOEZICHT EN HANDHAVING

4.12.1 Toezicht door de ACM

150. *Wet handhaving consumentenbescherming.* De wetgever heeft gekozen voor centraal publiek toezicht op pandbelening. Volgens de memorie van toelichting is dit van belang voor de structurele naleving en uniforme uitleg

243 Het betreft niet alleen de in artikel 7:130 onder b bedoelde pandbelening door overdracht, maar ook de in artikel 7:130 lid 1 onder a BW bedoelde overdracht.

244 Pitlo/Reehuis & Heisterkamp 2019, nr. 163.

van de regeling in Titel 7.2D BW.²⁴⁵ De ACM is belast met het publiekrechtelijk toezicht op de naleving van Titel 7.2D BW. Zie hiervoor artikel 2.2 van de Whc, waarin is bepaald dat de ACM belast is met het toezicht op de naleving van de in onderdeel a van de bijlage bij deze wet bedoelde wettelijke bepalingen. In onderdeel a van de bijlage wordt (onder meer) verwezen naar artikel 8.10 van de Whc. Artikel 8.10 Whc bepaalt dat een pandhuis de bepalingen van Titel 7.2D BW in acht neemt. In artikel 8.1 Whc is een definitie van pandhuis opgenomen, die aansluit bij artikel 7:131 onder a BW. Deze vorm van toezicht sluit aan bij het toezicht op andere, dikwijls op EU-richtlijnen gebaseerde, consumentenrechtbepalingen, zoals de bepalingen inzake oneerlijke handelspraktijken. Hierdoor ontstaat een uniform handhavingstelsel.²⁴⁶

Onder de Pandhuishet 1910 waren particuliere banken van lening verplicht om een vergunning te hebben (art. 13 PHW). Deze verplichting is niet teruggekeerd in Titel 2D van Boek 7 BW. Volgens de memorie van toelichting is een dergelijke vergunningplicht onnodig, omdat ook met minder ingrijpende algemene regels een goed functionerende markt voor pandbeleningen kan worden gerealiseerd. De wetgever denkt hierbij aan regels als informatieverplichtingen, een minimale beleentermijn en een maximale pandbeleningsvergoeding. Dergelijke regels passen ook beter bij de wens om de regeldruk voor ondernemers te verlagen.²⁴⁷

Voor markten waarin relatief weinig aanbieders zijn die een essentiële functie voor de economie vervullen en waarbij het vertrouwen van het publiek cruciaal is, zoals bij banken en verzekeraars, is het van belang om 'prudentieel toezicht' uit te oefenen en met 'gedragstoezicht' te bewerkstelligen dat het vertrouwen behouden blijft. Voor pandhuizen geldt dit niet. Bescherming tegen insolventie van pandhuizen is kostbaar en de kosten wegen niet op tegen de schade die zou optreden bij insolventie van een pandhuis.²⁴⁸ De lichte vorm van gedragstoezicht op pandbelening door de ACM is daarom passend.

4.12.2 Handhaving via het bestuursrecht

151. *Handhaving van privaatrecht door de ACM.* De ACM handhaaft op grond van de Whc de privaatrechtelijke bepalingen die van toepassing zijn op een pandhuis. Er is sprake van bestuursrechtelijke handhaving door een toezichthouder van privaatrecht.²⁴⁹ De regels voor de bestuursrechtelijke handhaving zijn te vinden in paragraaf 2 van artikel 2 van de Whc. De ACM kan een bindende gedragslijn tot naleving van de wet opleggen (artikel 2.8 Whc). Indien de ACM van mening is dat een inbreuk heeft plaatsgevonden,

²⁴⁵ Kamerstukken II, 2011/12, 33 334, 3, p. 9.

²⁴⁶ Kamerstukken II 2011/12, 33 334, 3, p. 6.

²⁴⁷ Kamerstukken II 2011/12, 33 334, 3, p. 3. Zie ook Kamerstukken II, 2012/13, 33 334, 6, p.2.

²⁴⁸ Van Boom 2020, nr. 57-59.

²⁴⁹ Zie over handhaving van privaatrecht door toezichthouders, Hage 2017.

kan zij de overtreder een last onder dwangsom opleggen (artikel 2.9 onder a Whc) of een bestuurlijke boete opleggen (artikel 2.9 onder b Whc). De ACM heeft de bevoegdheid haar beschikking omtrent het opleggen van een dwangsom of bestuurlijke boete openbaar te maken (artikel 2.23 Whc).

Voor de handhaving van Titel 7.2D BW is door de ACM geen leidraad opgesteld. De ACM informeerde mij dat bij haar de laatste jaren vrijwel geen meldingen zijn binnengekomen van misstanden bij de pandhuizen. Een aantal controles van pandhuizen in de periferie is informeel afgedaan.²⁵⁰

152. *Voorlichting.* De ACM geeft via het informatieloket ConsuWijzer voorlichting aan consumenten over hun rechten en verplichtingen voortvloeiende uit de wettelijke regeling.²⁵¹ Ook heeft de ACM op 29 april 2014 de pandhuizen in een brief geïnformeerd over de nieuwe regelgeving en de brief is ook in een persbericht openbaar gemaakt.²⁵² Op 1 juli 2014 kondigde ACM in een nieuwsbericht de inwerkingtreding van de nieuwe regels voor pandbelening aan met een beschrijving van de nieuwe regels en onder vermelding dat de ACM toezicht gaat houden.²⁵³

153. *Geen specifieke strafrechtelijke handhaving.* Strafrechtelijke bepalingen die specifiek betrekking hebben op Titel 7.2D BW ontbreken. Door Olde Heuvel is betoogd dat bestuursrechtelijke sancties niet voldoende zijn en dat het overtreden van de bepalingen van Titel 7.2D BW strafbaar gesteld zou moeten worden.²⁵⁴ Zij acht strafrechtelijke handhaving gewenst omdat het uitermate geschikt is voor het terechtwijzen van mensen die normen – die wij als gemeenschap belangrijk achten – overtreden. Bovendien legt naar haar mening strafrecht meer gewicht in de schaal: een dreigende hechtenis heeft een veel grotere impact dan een bestuurlijke boete. Zij wijst erop dat de overheid de kwetsbare minder draagkrachtige burger dient te beschermen, waarbij zij een beroep doet op de door haar in het artikel beschreven misstanden in de pandhuisbranche, met name die in de negentiende eeuw.

De minister verwerpt dit betoog.²⁵⁵ Het gaat om privaatrechtelijke transacties waar strafrechtelijke sancties niet op zijn plaats zijn. Ook de andere bijzondere overeenkomsten in Boek 7 BW zijn niet aan strafrechtelijke sancties onderworpen en hier is ook geen behoefte aan voor een goed functionerende markt voor pandhuizen. De minister wijst er hierbij op dat er uiteraard plaats is voor strafrechtelijke sancties als het pandhuis zich, los van de privaatrechtelijke regels van Titel 2D van Boek 7 BW, schuldig maakt aan een strafbaar feit, zoals bijvoorbeeld valsheid in geschrifte, bedrog of heling.²⁵⁶

---

250 Mondelinge informatie van de ACM verkregen op 25 februari 2022.

251 www.consuwijzer.nl.

252 Nieuwsbericht ACM van 28 april 2014 met modelbrief aan ondernemers.

253 Nieuwsbericht ACM van 1 juli 2014.

254 Olde Heuvel, NJB 2013/795.

255 Kamerstukken II 2012/13, 33334, 6, p. 2-3.

256 Zie par. 4.11.1.

Olde Heuvel heeft tevens betoogd dat de Wft die via de Wet Economische delicten mogelijkheden biedt voor strafrechtelijke handhaving, op pandbeleningen van toepassing zou moeten zijn. In haar visie ligt het belenen van goederen voor geld dicht tegen het bedrijfsmatig aanbieden van geld aan en is het bevreemdend om afnemers van financiële producten wel bescherming via de Wft te verlenen en klanten van pandhuizen niet.²⁵⁷ Ook hierin gaat de minister niet mee.²⁵⁸ Pandbelening heeft naar zijn mening meer verband met handel in tweedehands goederen dan met de, dikwijls ingewikkelde, financiële producten waarop de Wet op het financieel toezicht ziet. De bepalingen in de Wft die strafrechtelijk gesanctioneerd zijn, hebben bovendien betrekking op regels van geheel andere aard dan die welke zijn opgenomen in Titel 7.2D BW. Hieronder vallen niet de regelingen van financiële diensten die in het BW zijn opgenomen, zoals die van de consumentenkredietovereenkomst in Titel 7.2A BW.

4.12.3 Besluiten van de ACM

154. *Verlenging van de beleentermijn.* De eerste actie die ACM ondernam als toezichthouder was gericht tegen de gemeentelijke pandhuizen in Amsterdam en Den Haag. Beide pandhuizen boden de mogelijkheid om bestaande pandbeleningsovereenkomsten te beëindigen en een nieuwe overeenkomst aan te gaan voor hetzelfde pand (schuldvernieuwing). Het gaat om gevallen waarin de pandbelener niet binnen de beleentermijn de beleensom en de pandbeleningsvergoeding kan betalen. De gemeentelijke pandhuizen eisen in dat geval dat de pandbelener de tot dat moment verschuldigde pandbeleningsvergoeding betaalt en maken een nieuwe overeenkomst op, waarbij het bestaande onderpand ook als onderpand voor de nieuwe overeenkomst dient. Een dergelijke vernieuwing werd ook toegepast als de pandbelener gedurende de beleentermijn een deel aflost op de pandbelening. Daarmee kan de pandbelener de rentelast drukken. Volgens de ACM moet een dergelijke vernieuwing als een verlenging van de bestaande overeenkomst worden beschouwd en door aan het verlengen van de overeenkomst de voorwaarde te verbinden dat de pandbeleningsvergoeding wordt betaald, handelen de pandhuizen in strijd met Titel 7.2D BW. Artikel 7:134 lid 2 onder h BW voorziet in de mogelijkheid om bij verlenging nadere voorwaarden te stellen. De voorwaarde die inhoudt dat de pandbelener bij verlenging de pandbeleningsvergoeding over de eerste beleentermijn moet betalen, is volgens de ACM echter in strijd met artikel 7:131 onder c BW in samenhang met artikel 7:137 BW. Dat volgt volgens de ACM ook uit artikel 7:139 BW. Dit artikel maakt duidelijk dat de pandbelener nooit meer kwijt kan zijn dan de pandbeleningsvergoeding. Tussentijdse betalingen bij verlenging of tussentijdse aflossingen zijn in de visie van de ACM onterecht betaald. Het systeem van vernieuwing lijkt volgens

---

257 Olde Heuvel, NJB 2013/795.

258 Kamerstukken II 2012/13, 33 334, 6, p. 3.

de ACM op het verstrekken van een doorlopende lening, waardoor aan consumentenbescherming wordt ontzegd. De ACM gaf daarom op 9 januari 2015 een bindende aanwijzing aan de pandhuizen bij het vernieuwen van pandbeleningsovereenkomst te stoppen met het stellen van de voorwaarde dat de pandbelener de pandbeleningsvergoeding moet betalen.²⁵⁹

In beroep werden de besluiten van de ACM door de Rechtbank Rotterdam vernietigd.²⁶⁰ De rechtbank oordeelt dat vernieuwing van de overeenkomst zoals omschreven niet in strijd is met de tekst of de strekking van Titel 7.2D BW. Voor zover sprake zou zijn van verlenging van de bestaande overeenkomst staat artikel 7:134 lid 2 aanhef en onder h BW daar niet aan in de weg, waarbij wordt meegewogen dat de wetgever voor ogen heeft gestaan dat verlenging ook mogelijk is indien dit niet tevoren is overeengekomen. Blijkens de tekst van artikel 7:139 BW is het mogelijk dat een deel van de beleensom of pandbeleningsvergoeding is voldaan en dat in dat geval het pandhuis het gehele verlies draagt dat hij lijdt, dus na gedeeltelijke aflossing en verkoop van de zaak. De rechtbank wijst er ook op dat het de vrije keuze is van de consument om van de mogelijkheid van vernieuwing gebruik te maken en dat dit niet als afwijking ten nadele van de consument kan worden beschouwd.

155. *Hoogte pandbeleningsvergoeding.* Op 11 augustus 2015 legde de ACM een last onder dwangsom op aan 't Pandjeshuis Vos in Eindhoven.²⁶¹ Vos hanteerde te hoge rentepercentages (15 tot 20% per maand en administratiekosten) en een beleentermijn korter dan twee maanden (een maand). De last hield in dat Vos de voorwaarden van pandbelening in lijn met de nieuwe wetgeving moest brengen, niet alleen voor de toekomst maar ook voor op het moment van het besluit lopende overeenkomsten, en consumenten die tussen 1 juli 2014 en 1 juli 2015 op onjuiste voorwaarden een overeenkomst met haar zijn aangegaan te informeren. Ook verklaarde de ACM een toezegging van online pandhuis 24Cash om haar rentetarief en beleentermijn aan te passen aan de wettelijke regels bij besluit van 5 juni 2015 bindend op basis van artikel 12h van de Instellingswet Autoriteit Consument en Markt.²⁶²

Bij besluit van 12 oktober 2016 heeft de ACM aan zes pandhuizen van de franchiseketen Cash Converters boetes opgelegd en bij een apart besluit van dezelfde datum aan Cash Converters Den Haag BV.²⁶³ De pandhuizen rekenden doelbewust een te hoge rente (9%) bij pandbeleningen vanaf 1 juli 2015 tot 31 december 2015 (bij Cash Converters Den Haag zelfs nog nadat het onderzoek van ACM was ingezet) omdat zij tegen het wettelijke maximum tarief niet rond zouden kunnen komen. Op 21 april 2017 werd

---

259 Besluiten van 9 januari 2015, nr. 13.0843.40.

260 Rb. Rotterdam 28-01-2016, ECLI:NL:RBROT:2016:569.

261 Besluit van 11 augustus 2015, nr. 15.0707.29.

262 Besluit van 11 juni 2015, nr. 15.0485.29.

263 Besluiten van 12 oktober 2016, nrs. 16.0810.32 en 16.0679.32.

het bij de ACM door het zestal pandhuizen tegen de boetes ingediende bezwaar gegrond verklaard en werden de boetes gematigd met het oog op de beperkte financiële draagkracht van de pandhuizen.²⁶⁴ Het door Cash Converters Den Haag tegen het besluit ingediende bezwaar werd door ACM gezien de financiële draagkracht van dit pandhuis ongegrond bevonden.²⁶⁵

De Cash Converters pandhuizen gingen in beroep bij de rechtbank Rotterdam. Hierbij werd betoogd dat de besluiten van ACM geen stand kunnen houden, omdat zij zijn gebaseerd op regelgeving die door de drastische beperking van de maximale hoogte van de pandbeleningsvergoeding inbreuk maakt op artikel 1 Eerste Protocol van het EVRM en artikel 14 van dit verdrag en op artikelen 16, 17 en 21 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie. De rechtbank verwerpt dit beroep. De pandhuizen hebben onvoldoende aannemelijk gemaakt dat sprake is van aantasting van eigendomsrecht. Voor zover dat al het geval zou zijn, hebben de pandhuizen onvoldoende aannemelijk gemaakt dat sprake is van goodwill die zou vallen onder de bescherming van artikel 1 van het Eerste Protocol bij het EVRM. Ook is geen sprake van schending van artikel 14 van het EVRM (verbod van discriminatie) omdat alle pandhuizen de gelegenheid hebben gekregen zich aan te passen aan de nieuwe situatie. Ook het bezwaar tegen de hoogte van de boetes wordt verworpen. De boetes zijn volgens de rechtbank evenredig en ACM heeft voldoende rekening gehouden met de financiële draagkracht van de pandhuizen.²⁶⁶ In hoger beroep werden de uitspraken van de Rechtbank Rotterdam door het College van Beroep voor het Bedrijfsleven bevestigd.²⁶⁷

4.12.4 Privaatrechtelijke handhaving

156. *Beperkt financieel belang.* Naast handhaving via de bestuursrechtelijke weg, kan handhaving ook via het privaatrecht plaatsvinden doordat de betrokken partijen (de pandbelener en het pandhuis) zich tot de civiele rechter wenden. Een belangrijk obstakel hierbij is dat in de meeste gevallen de waarde van de beleende zaak te gering zal zijn om de kosten van een juridische procedure te rechtvaardigen. Zoals de wetgever zelf ook opmerkt, zal gezien de relatief beperkte gemiddelde omvang van de geldsom het aantal juridische procedures bij de rechter beperkt zijn.²⁶⁸ Dit onderstreept het belang van effectieve handhaving van Titel 7.2D BW door de ACM. Partijen bij de overeenkomst van pandbelening kunnen de ACM verzoeken om handhavend op te treden tegen de wederpartij.

---

264 Besluit van 21 april 2017, nr. 16.0810.32.1.01.

265 Besluit van 21 april 2017, nr. 16.0679.32.1.01.

266 Rb.Rotterdam 26-4-2018, ECLI:NL:RBROT:2018:3063 en 3065.

267 CBb 16-04-2019, ECLI:NL:2019:158.

268 Kamerstukken II 2011/12, 33 334, 3, p. 12.

157. *Vernietiging of nietigheid van de overeenkomst van pandbelening.* Artikel 7:140 BW bepaalt dat van Titel 7.2D BW niet ten nadele van de consument mag worden afgeweken. Afwijking ten voordele van de consument, bijvoorbeeld door een langere beleentermijn overeen te komen, is mogelijk. Bepalingen in de overeenkomst van pandbelening die in strijd zijn met de bepalingen in Titel 7.2D BW die de consument bescherming verlenen, zijn vernietigbaar op grond van artikel 3:40 lid 2 BW.²⁶⁹ Een probleem daarbij is dat de privaatrechtelijke sancties bij overtreding van de semi-dwingend-rechtelijke regels in Titel 7.2D BW, zoals gehele of gedeeltelijke vernietiging van de overeenkomst van pandbelening, dikwijls niet aantrekkelijk zijn voor benadeelde consumenten. Vernietiging van de overeenkomst heeft terugwerkende kracht (artikel 3:53 lid 1 BW). De prestaties die zijn verricht op grond van de overeenkomst, zullen als onverschuldigd ongedaan moeten worden gemaakt. Het pandhuis zal verplicht zijn de zaak aan de pandbelener terug te geven (artikel 6:203 lid 1 BW) en de pandbelener zal verplicht zijn de ter beschikking gestelde geldsom terug te betalen aan het pandhuis (artikel 6:203 lid 2 BW). Als de beleentermijn onbetaald is verstreken, zal in de regel terugbetaling van de geldsom lastig zijn voor de pandbelener. Hetzelfde probleem doet zich voor bij een beroep op dwaling door de pandbelener²⁷⁰ of bij nietigheid van de overeenkomst wegens strijd met de vormvoorschriften van artikel 7:134 lid 1 BW. Een dergelijke vernietiging of nietigheid is meestal niet in het belang van de pandbelener.²⁷¹

158. *Gehele of gedeeltelijke ontbinding van de overeenkomst van pandbelening.* Een andere remedie die de pandbelener ter beschikking staat bij afwijking van de verplichtingen in Titel 7.2D BW, zoals het in rekening brengen van een te hoge pandbeleningsvergoeding, is gehele of gedeeltelijke ontbinding van de overeenkomst (artikel 6:265 BW jo artikel 6:270). Probleem hierbij is dat ontbinding leidt tot een verbintenis tot ongedaanmaking. Ook zou ervoor gekozen kunnen worden om de overeenkomst gedeeltelijk in stand te laten en gedeeltelijk te ontbinden, waarbij bijvoorbeeld de pandbeleningsvergoeding wordt beperkt tot de wettelijke norm (artikel 6:265 BW jo artikel 6:270 BW jo artikel 6:271 BW). De vordering zou kunnen worden gecombineerd met een vordering tot schadevergoeding (artikel 6:277 BW).²⁷²

159. *Schadevergoeding.* Naast gehele of gedeeltelijke vernietiging van de overeenkomst van pandbelening kan de pandbelener ook kiezen voor een vordering tot schadevergoeding. Voor zover het gaat om schending van verplichtingen die gelden in de precontractuele fase, ligt een vordering wegens onrechtmatige daad voor de hand. Voor de overige verplichtingen zou schadevergoeding kunnen worden gevorderd op basis van een toe-

---

269 Van der Weide 2019/121. Zie ook Kamerstukken II 2011/12, 33 334, 3, p. 15.

270 Kopalit 2015, p. 119-120.

271 Spanjaard, *Contracteren* 2013, 4, p. 143.

272 Van der Weide 2019/121.

rekenbare tekortkoming in de nakoming van een verbintenis op basis van artikel 6:74 BW. Het voordeel van een schadevergoedingsvordering is dat de pandbelener geen verplichting heeft om de ter beschikking gestelde beleensom terug te betalen.

160. *Jurisprudentie over privaatrechtelijke geschillen.* Het zal gezien het bovenstaande niet verbazen dat de jurisprudentie over privaatrechtelijke geschillen over pandbelening beperkt is. In een geschil omtrent de vraag of bij pandbelening van een auto de pandbelener tijdig zijn recht op terugkoop heeft ingeroepen, veroordeelde de voorzieningenrechter van de rechtbank Rotterdam in kort geding op 29 juli 2016 het pandhuis tot afgifte van de auto tegen betaling door de pandbelener van de beleensom en de pandbeleningsvergoeding. De pandbeleningsvergoeding werd hierbij beperkt tot het wettelijke maximum.²⁷³ Toen de pandbelener niet aan zijn betalingsverplichting bleek te kunnen voldoen, leidde dit tot een executiegeschil.²⁷⁴

---

273 Rb.Rotterdam, 29 juli 2016, ECLI:NL:RBROT:2016:5973. Het ging om een 'inkoopovereenkomst met recht van eerste koop' die door de voorzieningenrechter werd gekwalificeerd als een pandbelening.

274 Rb.Rotterdam, 6 juni 2017, ECLI:NL:RBROT:2017:4756.